

U N I V E R Z I T A K A R L O V A

Pedagogická fakulta

CENTRUM ŠKOLSKÉHO MANAGEMENTU

**PROBLEMATIKA INDIVIDUÁLNÍ
INTEGRACE
ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÝCH DĚTÍ
DO BĚŽNÉ MATEŘSKÉ ŠKOLY**

Úloha ředitelky školy

Závěrečná bakalářská práce

Autor: Pavlína Pánková
Obor: Školský management
Forma studia: kombinované
Vedoucí práce: PhDr. Marie Horázná
Datum odevzdání práce: 10. 4. 2009

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou závěrečnou bakalářskou práci vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených

Pavčina Pánková

Poděkování

Děkuji vedoucí bakalářské práce vážené paní PhDr. Marii Horázné za velmi cenné a podnětné rady a připomínky během vytváření bakalářské práce a za vstřícný a trpělivý přístup.

Resumé:

Bakalářská práce se zabývá problematikou individuální integrace do běžné mateřské školy. Teoretická část vysvětluje pojem integrace, řeší platnou současnou legislativou s rozбором jednotlivých zákonů, vyhlášek a paragrafů. Ke zdařilému průběhu integrace je nutná znalost legislativních podmínek a spolupráce všech zúčastněných, tj. rodiny, školy a poradenských zařízení. Integrace vychází z řídicích schopností ředitelky školy, odborných znalostí pedagoga, materiálního a personálního zabezpečení školy.

Praktickým výstupem bakalářské práce je šetření individuální integrace v běžných mateřských školách v Praze. Cílem šetření je zjistit názory a postoje pedagogů na integraci zdravotně postižených dětí do mateřských škol.

I přes některá negativa, která omezují integraci, je vzdělávání zdravotně postižených dětí v běžné mateřské škole smysluplné, protože obohacuje všechny zúčastněné.

Summary:

My bachelor work deals with the problem of individual integration into standard kindergarten. Theoretical part explains the concept of integration and current valid legislature with analysis of individual laws, regulations and subsections. For a successful course of integration, it is necessary to understand legislative conditions. It is absolutely essential for all participants – e.g. family, school and counselling bodies to cooperate, as well. Integration itself is based on managerial skills of the head teacher, professional knowledge of each teacher and on material and professional conditions at every single school.

Practical output of my bachelor work is an examination of individual integration in standard kindergartens in Prague. The examination aim was to learn as much as possible about teachers' ideas and opinions on integration of handicapped children into kindergartens.

Despite some negatives, which limit integration, education of handicapped children into a standard kindergarten is meaningful since it enriches all participants of educational process.

Klíčová slova: integrace, individuální integrace, zdravotně postižené dítě, ředitelka školy, legislativa, plánování, vedení lidí, motivace, speciálně pedagogické centrum, výchova, vzdělávání, mateřská škola.

Obsah

Úvod	7
1 Integrace	9
1.1 Pojetí integrace.....	9
1.2 Formy integrace.....	10
1.3 Co je důležité pro integraci.....	11
1.4 Význam integrace dítěte s postižením do běžné skupiny dětí v MŠ.....	12
2 Platné právní předpisy při individuální integraci do mateřské školy	14
2.1 Základní právní předpisy	14
2.2 Asistent pedagoga.....	17
2.2.1 Personální zajištění funkce asistenta	18
2.2.2 Platové zařazení a přímá pedagogická činnost asistenta pedagoga.....	19
2.2.3 Pracovně právní zabezpečení funkce asistenta pedagoga.....	19
3 Úloha ředitelky mateřské školy při integraci zdravotně postižených dětí do MŠ	20
3.1 Působnost ředitelky školy	20
3.2 Význam plánování pro ředitelku MŠ	21
3.3 Vytvoření plánu k zajištění integrace	22
3.4 Základní předpoklady pro vznik integrace v běžné mateřské škole.....	24
3.4.1 Využití SWOT analýzy v podmínkách integrace	25
3.5 Finanční zabezpečení integrace.....	28
4 Vzdělávání dětí se zdravotním postižením v MŠ	30
4.1 Charakteristika předškolního vzdělávání.....	30
4.2 Postoj učitelky mateřské školy k postiženému dítěti.....	32
4.3 Spolupráce s rodiči	33
4.4 Vzdělávací podmínky pro děti se zdravotním postižením.....	34
4.5 Úloha školského poradenského zařízení.....	34
4.6 Individuální vzdělávací plán	36
5 Šetření k problematice individuální integrace do běžné mateřské školy	38
5.1 Oblasti zaměřené na šetření:	38
5.2 Předmět šetření.....	38
5.3 Cíl šetření.....	38
5.4 Metodika šetření.....	39

5.5 Respondenti šetření	39
5.6 Pilotní šetření	39
5.7 Údaje šetření, grafické záznamy zjištěných skutečností.....	40
5.8 Výsledky šetření:.....	55
5.9 Využití výsledků pro praxi:	56
Závěr:	57
Seznam použité literatury	59
Seznam použitých zkratek	61
Přílohy	62

Úvod

V mateřské škole mohou probíhat již první začátky bezproblémového začleňování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami do života tak, aby je společnost přijala. Dříve byla výchova v mateřských školách chápána jako příprava na školu. Dnes mateřská škola připravuje děti na život. V mateřské škole se dítě učí žít mezi vrstevníky, ale také se učí životem s nimi. Integrace dětí do běžné mateřské školy znamená přiblížení se normálnímu prostředí a oslabení určité izolace dítěte i jeho případného vylučování ze společnosti ostatních vrstevníků. Rodiče mají možnost zvážit umístění svého dítěte s postižením do speciálního pedagogického zařízení nebo využít integrace do běžné mateřské školy.

Téma bakalářské práce je zvoleno na základě tříleté praxe se získáváním zkušeností při individuální integraci dítěte s autismem do běžné mateřské školy.

Tato bakalářská práce je zaměřena na problematiku integrace zdravotně postižených dětí do běžných mateřských škol na území hl. m. Prahy.

Cílem této bakalářské práce je na základě teoretických poznatků a postřehů z praxe poukázat na vytvoření podmínek v oblasti integrace dětí do běžné mateřské školy, z hlediska řízení ředitelky školy. Zmapovat stávající situaci se zaměřením na integraci do běžných mateřských škol zřizovaných obcí. Zjistit zájem a povědomí běžných mateřských škol o individuální integraci. Ke zdařilé integraci je nutná znalost potřebné legislativy, která provází ředitelku mateřské školy celým řídicím procesem.

Praktická část je zaměřena na názory a postoje pedagogů běžných mateřských škol, jak probíhá integrace v praxi, jaké jsou její výhody i úskalí. Integrace je pro management školy úkol náročný a vyžaduje jeho plánovitý, tvůrčí přístup v oblasti řízení školy. Je potřeba, aby ředitelka a pedagogové, kteří se chtějí zabývat integrací, znali veškeré souvislosti s tím spojené.

Praktickým přínosem bakalářské práce bude základní orientace a informace v integraci dětí se zdravotním postižením do mateřských škol.

Terminologie daná legislativou používá název děti se speciálními vzdělávacími potřebami, které jsou dále rozlišovány na děti se zdravotním postižením, zdravotním

Problematika individuální integrace zdravotně postižených dětí do běžné mateřské školy

znevýhodněním, sociálním znevýhodněním. V bakalářské práci je záměrně používán termín zdravotně postižené děti, na které je integrace zaměřena.

Z oblasti školského managementu se bakalářská práce, v souvislosti s integrací, týká hlavně znalostí z oblasti práva, ekonomiky a financování, řízení pedagogického procesu a vedení lidí.

1 Integrace

Integrace se stává hlavním trendem moderního života, vzdělávání a výchovy dětí se zdravotním postižením. Hlavním předpokladem integrace je připravenost dítěte na život mezi zdravými jedinci a naopak.

„Vzdělávejme postižené v běžných školách, pokud je to možné, ve speciálních, pokud je to nutné“ (Vítková 2003)

„Školskou integraci je nutné chápat jako systém vzájemně se podmiňujících opatření právních, sociálních a pedagogických, realizovaných za součinnosti všech zainteresovaných činitelů“ (Michalík 2000)

1.1 Pojetí integrace

Jedná se o poměrně široký pojem, v němž se uplatňuje řada aspektů ekonomických, legislativních, zdravotních, sociálních, právních, psychologických a pedagogických.

Termín „**integrace**“, podle slovníku cizích slov označuje „sjednocení, začlenění, zařazení“.

Integraci v běžné mateřské škole lze chápat tak, že do běžné skupiny dětí je začleněno dítě odlišné a dochází k vzájemnému spoluzítí s vytvořením přirozených vztahů a vazeb. Pedagogická integrace zaujímá v současných aktuálních trendech významné místo, neboť škola se stává místem setkání jedinců zdravé populace s jedinci s postižením. Pokud má být právo na vzdělání pro všechny skutečně uplatněno a pedagogická integrace má být funkční a pozitivní, je nutné skloubit nejen trend integrace, ale i podmínky integrace (ekonomické, pedagogické, psychosociální, legislativní, personální).

Cílem integrace je co nejkvalitnější zapojení zdravotně postižených dětí do běžného praktického života.

Integraci lze podle J. Pipekové¹ dělit na čtyři časové etapy:

- raná podpora;
- předškolní období;
- období povinné školní docházky;
- období profesní přípravy, adolescence (15-20 let);

¹ Výzkumný ústav pedagogický v Praze, Integrace sociálně a zdravotně postižených dětí do společnosti, 1997.

Předškolní období (3 - 6 let)

Rodiče mají právo rozhodnout se, jakou formou budou své dítě vzdělávat. V období předškolního věku je možno volit mezi rodinou a institucionální výchovou různých forem. V případě, že se rodiče rozhodnou pro integrované vzdělávání, je povinností společnosti (školy) vytvořit pro tyto děti vhodné podmínky. Při zařazení dítěte do speciální mateřské školy, které je většinou mimo bydliště dítěte, je mu poskytována vysoce odborná péče, ale dítě je vyřazeno z přirozeného prostředí.

Inkluze

Jedná se o pojem z anglo-amerického pojetí integrace. Předpokládá jednotnou školu „pro všechny“. Jde zde na rozdíl od integrace o přizpůsobení školy potřebám všech dětí, o to naučit se vzdělávat společně, žít společně. Velmi zjednodušeně lze integraci a inkluzi chápat také takto:

Integrace – vhodně vybrané děti k integraci.

Inkluze – rozvoj všech dětí v jedné skupině.

Vzhledem k dlouhodobé segregační tradici je pojem inkluze úkol náročný

1.2 Formy integrace

Speciální vzdělávání žáků se zdravotním postižením je možné provádět v několika formách podle § 3 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků, studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných:

- formou individuální integrace;
- formou skupinové integrace;
- ve škole samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením;
- kombinací všech uvedených forem.

Individuální integrace je vzdělávání dítěte se speciálními vzdělávacími potřebami v běžné mateřské škole, která není přímo určena pro tyto děti, nebo vzdělávání dítěte ve speciální škole určené pro děti s jiným druhem postižení. Individuální integrace je náročná na odborné vedení a na speciálně-pedagogické prostředky.

Skupinová integrace je vzdělávání dítěte se speciálně vzdělávacími potřebami ve třídě, která je zřízena pro děti se zdravotním postižením v běžné mateřské škole nebo ve speciální škole pro děti s jiným druhem zdravotního postižení.

Rozdíl mezi mateřskou školou a základní školou při zařazování zdravotně postižených dětí do běžné školy je dán zákonem a vyhláškou (zákon 561/2004 Sb., o předškolním, základní, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání).

Přijetí zdravotně postiženého dítěte do běžné mateřské školy je plně v kompetenci ředitelky MŠ a věci její svobodné vůle (nikoliv zřizovatele MŠ).

Základní škola musí respektovat zájem a rozhodnutí rodičů a zdravotně postiženého žáka přednostně přijmout k individuální integraci, pokud to odpovídá jeho potřebám a podmínkám školy.

1.3 Co je důležité pro integraci

• z hlediska speciálně pedagogického centra:

- rodina by měla mít o integraci zájem;
- rodina by měla být připravena na úzkou spolupráci se SPC i školou;
- dítě by mělo být na integraci připraveno láskyplnou, ale nerozmažující a důslednou výchovou v předškolním věku;
- nezáleží tolik na míře intelektového postižení dítěte;
- dítě by mělo být sociálně zdatné;
- škola by měla integraci vnitřně přijmout;
- škola by měla vytvořit podmínky pro integraci dítěte;
- škola by měla spolupracovat se SPC;

• z hlediska ředitelky školy:

- chtít se zabývat problematikou individuální integrace;
- najít ochotnou učitelku;
- zajistit odborné zázemí kontaktem se SPC či PPP (pedagogicko-psychologická poradna);
- najít vhodnou a ochotnou asistentku pedagoga;
- nastudovat příslušnou legislativu (zákony, vyhlášky a metodické pokyny);
- seznámit se záměrem všechny zaměstnance školy;
- dohodnout se na spolupráci s rodiči dítěte;
- zajistit financování integrace (uvědomit si, že to pro školu může znamenat ekonomickou zátěž);

- **z hlediska učitelky:**

- chtít se podílet na individuální integraci dítěte;
- odborně se připravit (vědět pokud možno půl roku dopředu, jaké dítě bude integrováno), znát speciálně pedagogické postupy, stále přicházet s novými pomůckami, vzdělávat se průběžně, účastnit se schůzek s dalšími integrujícími učitelkami;
- navodit pravidelnou a věcnou spolupráci školy, rodičů a SPC nejen v rámci individuálního vzdělávacího plánu;
- informovat rodiče všech dětí;
- přiměřeně vysvětlit situaci dětem;
- průběžně informovat ostatní učitelky.

1.4 Význam integrace dítěte s postižením do běžné skupiny dětí v MŠ

- **pro zdravotně postižené dítě:**

Postižené dítě poznává své zdravé vrstevníky a naopak. Rozvíjí se přátelství dětí se zdravotním postižením s ostatními vrstevníky. Společná docházka s dětmi bez postižení pomáhá zdravotně postiženému dítěti v pěstování zdravého sebevědomí a začlenění se mezi ostatní děti. Předškolní dítě se učí nápodobou a obdobné je to i u postižených dětí. Kolektiv zdravých dětí je pro něj zdrojem podnětů;

- **pro děti bez postižení:**

V předškolním období děti vnímají integrované dítě jako partnera, pokud jsou k tomu správně vedeny. Jestliže děti vnímají chování učitelky a ostatních zaměstnanců školy jako zcela přirozené, nemají důvod chovat se jinak. Zdravé děti se učí vnímat odlišnosti druhého dítěte, které má specifické potřeby. Dětem bez postižení pomůže soužití se zdravotně postiženým dítětem naučit se bez problémů přijímat lidi s nějakou odlišností a umět se k nim chovat přirozeně. V pozdějším životě nemají tyto děti tendence vnímat takové lidi jako něco zvláštního a odlišného, protože s nimi vyrůstali a naučili si vážit jeden druhého;

- **pro rodiče:**

Výhodou pro rodinu zdravotně postiženého dítěte je, že dítě navštěvuje mateřskou školu v blízkosti svého bydliště, důležitý je také zájem a ochota mateřské školy dítě přijmout.

Rodiče zdravých dětí si při setkání s postiženým dítětem a jeho rodiči odnáší do dalšího života cenné poznatky a v budoucnu budou schopni těmto lidem pomáhat;

- **pro pedagoga:**

Pro učitelky je neocenitelnou možností s takovým dítětem pracovat, získat v rámci jeho postižení nové poznatky a zkušenosti a rozšířit si vědomosti dalším vzděláváním v oblasti speciální pedagogiky.

- **pro školu:**

Přijetí integrovaného dítěte a jeho podpora se stává pro školu věcí morální a společenské prestiže. Podmínkou úspěšné integrace je změna postojů k zdravotně postiženým dětem ze strany učitelek, ostatních zaměstnanců školy, rodičů zdravých dětí.

Podmínky pro úspěch integrace vytváří škola jako celek. Důležité jsou také postoje vedení školy, pedagogů, kteří integrované dítě vzdělávají, i ostatních, kteří vytvářejí atmosféru školy. Záleží na všech pracovnících školy, zda se dítě se speciálními vzdělávacími potřebami stane respektovaným, zda jsou mu přiznána stejná práva a také stejné povinnosti jako ostatním dětem.

Pro postižené dítě a jeho socializaci je nejvhodnější, jak ukazuje praxe, začít s integrací co nejdříve tzn. v předškolním věku. Psychologická příprava zdravých dětí na přijetí zdravotně postiženého dítěte je snazší, protože děti v předškolním věku snáze přijímají názory a postoje dospělých a napodobují jejich chování.

Zajištění bezbariérového prostředí školy při integraci dítěte s postižením hybnosti je většinou problém, zejména finanční. V mateřských školách je dbáno ve zvýšené míře na čisté, hygienické prostředí, takže se může postižené dítě pohybovat i lezením a účastnit se společenských her, které jsou organizovány na zemi. Vozík se tak dá využít jen na pobyt venku. V předškolním věku je zcela běžná větší či menší pomoc dětem při některých úkonech sebeobsluhy, které nezvládají samostatně. Se zdravotně postiženým dítětem v tomto věku je manipulace o mnoho snazší.

Běžné hračky a pomůcky, kterými jsou vybavovány mateřské školy, lze využít i jako speciálních pomůcek k rozvoji dovedností postiženého dítěte. Volnější denní režim umožňuje učitelce respektovat individuální zvláštnosti postiženého dítěte. Výkony jednotlivých dětí nejsou měřeny ani limitovány, a proto i postižené dítě může být úspěšné. Doba pobytu dítěte v mateřské škole může být stanovena ředitelkou individuálně.

2 Platné právní předpisy při individuální integraci do mateřské školy

Základní povinné podmínky pro předškolní vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami jsou stanoveny zákony, vyhláškami a prováděcími předpisy. Platné právní předpisy vytváří základ integrovaného vzdělávání v ČR. Bez znalosti těchto předpisů nelze individuálně integrovat do běžné mateřské školy.

2.1 Základní právní předpisy

Obvykle nejvyšší právní normou je pro právní předpisy Ústava ČR, jež je nadřazena všem ostatním zákonům. Ústava ČR z roku 1992 se nezmiňuje o školství a vzdělávání, ale v čl. 3 se praví: „*Součástí ústavního pořádku České republiky je Listina základních práv a svobod*“ (Průcha 2006)

Právo všech dětí na vzdělávání je zajištěno právě Listinou základních práv a svobod: „*Každý má právo na vzdělání*“ (Ústava ČR, článek 33).

V dubnu 1999 vznikl Národní program rozvoje vzdělávání v České republice. Vláda ČR v něm schválila hlavní cíle vzdělávací politiky. Po zpracování připomínek byla konečná podoba Národního programu rozvoje vzdělávání schválena v únoru 2001, vznikla tzv. Bílá kniha. V ní jsou vyjádřena východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které jsou směrodatné pro vývoj celé vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu do roku 2005, v některých částech do roku 2010. Smyslem vydání tohoto dokumentu bylo a je rozvíjet a konkretizovat klíčové myšlenky nového směru vzdělávání v ČR. Dokument popisuje všechny úrovně vzdělávacího systému i vzdělávání zdravotně a sociálně znevýhodněných a také vzdělávání dospělých.

Předškolnímu vzdělávání je v Bílé knize věnována kapitola 5: „*Je třeba zajistit každému dítěti předškolního věku zákonný nárok na předškolní vzdělávání a na reálnou možnost je naplnit, zajistit integraci zdravotně handicapovaných dětí.*“

V květnu 2008 vešel v platnost mezinárodní dokument Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, který ukládá svým článkem 24 povinnost zajistit vzdělávání dětí, žáků a studentů s postižením v běžných školách a vytvořit podmínky pro inkluzivní vzdělávací systém na všech úrovních. (dokument je určen pro smluvní strany OSN)

V návaznosti na Bílou knihu začaly práce na nové legislativní úpravě ve školství, která by lépe postihla proměny, k nimž v tomto segmentu veřejných služeb dochází.

Dne 1. 1. 2005 nabyl účinnosti zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). Tento zákon se stal závaznou normou pro české školství. Zvláštní důraz klade zákon na rovnost vzdělávacích příležitostí pro všechny a respektování vzdělávacích potřeb jednotlivců při vzdělávání. Dále je zdůrazněn zákaz diskriminace, zejména pokud jde o přístup ke vzdělávání § 2 odst. 1, písm. a) b), což vyplývá z článku 2. odst. 1 písm. a) Úmluvy o právech dítěte a tím je naplňováno i doporučení Výboru OSN začlenění zákazu diskriminace do všech právních norem, které se týkají dětí (Valenta 2007).

Zařazování dětí se zdravotním postižením do mateřské školy řeší § 34, odstavec 6 :
„O přijetí dítěte se zdravotním postižením rozhodne ředitel mateřské školy na základě písemného vyjádření školského zařízení, případně také registrujícího praktického lékaře pro děti a dorost.“

Pro individuálně integrované děti se zdravotním postižením upravuje vzdělávání vyhláška č. 14/2005 Sb. ve znění pozdějších předpisů.

Oblasti vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami je věnován § 16 zákona č. 561/2004 Sb. V souladu s § 16 odst. 1 je dítětem, žákem nebo studentem se speciálními vzdělávacími potřebami osoba se:

- **zdravotním postižením** (mentální, tělesné, zrakové nebo sluchové postižení, vady řeči, souběžné postižení více vadami, autismus a vývojové poruchy učení nebo chování);
- **zdravotním znevýhodněním** (zdravotní oslabení, dlouhodobá nemoc nebo lehčí zdravotní poruchy vedoucí k poruchám učení a chování, které vyžadují zohlednění při vzdělávání);
- **sociálním znevýhodněním** (rodinné prostředí s nízkým sociálně-kulturním postavením, ohrožení sociálně-patologickými jevy, nařízená ústavní výchova nebo uložená ochranná výchova nebo postavení azylanta a účastníka řízení o udělení azylu na území České republiky).

V zákoně je stanoveno, že speciální vzdělávací potřeby jsou zajišťovány školským poradenským zařízením (§ 116) a dále pak vyhláškou č. 72/2005, o poskytování poradenských služeb ve školství.

Ustanovení § 16, odst. 6 dále zakotvuje právo dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním a sociálním znevýhodněním na vzdělávání

způsobem, jenž odpovídá jejich potřebám, při současném využití speciálních pomůcek, které jim takové vzdělávání poskytne. Děti, žáci a studenti se zdravotním postižením mají právo při vzdělávání bezplatně užívat speciální učebnice a speciální didaktické a kompenzační učební pomůcky poskytované školou, a to v souladu s § 16, odst. 7.

Podle ustanovení § 16, odst. 9 může ředitel mateřské školy zřídit funkci asistent. Ke zřízení funkce asistent pedagoga je nezbytné vyjádření školského poradenského zařízení a souhlas krajského úřadu. Funkci asistent pedagoga upravuje i § 2 zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, který zahrnuje asistenta pedagoga mezi pedagogické pracovníky. Informace o získání odborné kvalifikace asistenta pedagoga podávají § 20 písm. a), b), c), a § 22. Asistent pedagoga k individuálně integrovaným dětem se zdravotním postižením musí splňovat podmínky jmenovaného paragrafu. Podrobnější náplň činnosti asistenta pedagoga a forma žádosti o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga jsou uvedeny v § 7 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů nadaných. Vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, upravuje podmínky zařazení asistenta pedagoga do platové třídy. Tyto podmínky jsou specifikované v příloze č. 8 této vyhlášky.

Další podrobnosti o činnosti asistenta pedagoga lze nalézt v textu Informace MŠMT (Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy) k zabezpečení vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami s podporou asistence, č. j. 14 453/2005-24 (věstník MŠMT č. 10/2005). Je zde uvedeno, že SPC stanoví nezbytně nutný časový rozsah jeho působnosti ve škole včetně doporučené pracovní náplně; dále náplň práce asistenta pedagoga stanovuje ředitelka školy a určuje také jednoznačné kompetence pedagogickým pracovníkům, kteří zabezpečují výchovu a vzdělání ve třídě s integrovaným dítětem. (viz. příloha č.1).

Povinnost zajistit podmínky pro uskutečňování vzdělávání dětí, žáků a studentů se zdravotním postižením ve speciálních školách je svěřena kraji.

Běžná mateřská škola může zřídit speciální třídu pro děti se zdravotním postižením, tento údaj nemusí být zapsán ve školském rejstříku. Jde pouze o organizační opatření v rámci školy. K organizačním krokům je vždy nutný souhlas krajského úřadu.

Vyhláška č. 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání, ve znění vyhlášky č. 43/2006 Sb., v § 1a, odst. 6 zajišťuje dětem se zdravotním postižením nezbytnou speciálně

pedagogickou podporu. Vyhláška rovněž řeší minimální a maximální počet dětí ve třídě § 2 odst. 3. Třída, ve které jsou zařazeny děti se zdravotním postižením, se naplňuje do počtu 19 dětí. Zřizovatel může v souladu s ustanovením § 23 školského zákona rozhodnout o výjimce počtu a to do 4 dětí oběma směry. Rozhodnutí ředitelky mateřské školy o přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání musí respektovat takto stanovené minimální a maximální počty dětí. Ze zkušenosti lze tvrdit, že by nemělo být zařazeno ve třídě více než jedno hyperaktivní dítě s ADHD (porucha pozornosti s hyperaktivitou). Jsou-li ve třídě již dvě děti s ADHD, trpí jejich neklidem nejen děti ostatní, ale i ony samotné.

Souhrnně lze konstatovat, že předpisy jsou pouze podpůrným článkem a základním pilířem k integraci. Pozitivní a účelné je uzákonění funkce asistenta pedagoga. Složitá a nejasná jsou pravidla financování asistentů pedagoga. Zároveň v mnoha případech je asistence pedagoga nedostatečná. Z části, by bylo řešením nedostatečné asistence povinou praxí studentů pedagogických fakult. Zákon stanovuje počty dětí na třídu, ale normativy z finančních důvodů neumožňují tyto podmínky uskutečnit. Řešení je logické, normativně zajistit 2 pedagogy s počtem 24 dětí na třídu a 19 dětí na třídu s individuální integrací běžné mateřské škole. Samozřejmě podle druhu postižení do integrované třídy zajistit asistenta pedagoga.

2.2 Asistent pedagoga

Ředitelka mateřské školy může se souhlasem krajského úřadu ve třídě, kde je postižené dítě, zřídit funkci asistenta pedagoga. Asistent pedagoga pomáhá s přípravou pomůcek, radí se s rodiči, přispívá k příznivé atmosféře ve třídě a je nepostradatelným pomocníkem učitelky i ostatních dětí (viz. příloha č.2).

Je potřeba rozlišovat osobního asistenta od asistenta pedagoga.

a) Osobní asistent

Osobní asistent není zaměstnancem školy, nevyžaduje žádné odborné školení asistentů. Jedinou požadovanou kvalifikací je ochota dělat tuto práci. Osobní asistent pomáhá při hygieně, sebeobsluze, při stravování. Osobního asistenta si zpravidla hradí rodiče ze sociálních dávek na zdravotní postižení dítěte. Osobní asistenci upravuje § 5, odst. 1 písmeno e) a § 39 zákona č. 108/2006 Sb., O sociálních službách. Osobní asistence podle této právní úpravy pomáhá rodině v péči o tělesně postižené dítě.

b) Asistent pedagoga pro zdravotně postižené a zdravotně znevýhodněné děti

Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem školy a vykonává přímou pedagogickou činnost. Hlavními činnostmi asistenta pedagoga je pomoc dítěti přizpůsobit se podmínkám mateřské školy a pomoci pedagogickým pracovníkům při vzdělávací činnosti.

Asistent pedagoga získává odbornou kvalifikaci:

- a) vysokoškolským vzděláním získaným studiem v akreditovaném studijním programu v oblasti pedagogických věd;
- b) vyšším odborným vzděláním získaným studiem v akreditovaném vzdělávacím programu vyšší odborné školy v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů nebo sociální pedagogiku;
- c) středním vzděláním s maturitní zkouškou získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání v oboru vzdělání zaměřeném na přípravu pedagogických asistentů;
- d) středním vzděláním s výučním listem získaným ukončením vzdělávacího programu středního vzdělávání a studiem pedagogiky;
- e) základním vzděláním a absolvováním akreditovaného vzdělávacího programu pro asistenty pedagoga uskutečňovaného zařízením dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků;

2.2.1 Personální zajištění funkce asistenta

V oblasti řízení je to jeden ze stěžejních úkolů pro ředitelku mateřské školy. Vyhledávání vhodného pracovníka je nutné začít s předstihem, aby tato funkce byla zajištěna před nástupem dítěte do mateřské školy. Ředitelka může využít řadu variant k zajištění asistenta pedagoga, jako příklad jsou uvedeny varianty osvědčené z praxe:

- inzercí (Učitelské noviny, stránky MŠMT, školské odbory MČ (městských částí), v regionálním tisku, [online] www.materskeskolky.cz);
- vlastní inzercí na webových stránkách školy;
- spoluprací s neziskovými organizacemi (Občanské sdružení Hornomlýnská, Občanské sdružení Rytmus atd.);
- spoluprací se SPC;
- ze zkušeností integrujících škol;
- využití kontaktů na pedagogy- aktivní důchodce, studenty.

2.2.2 Platové zařazení a přímá pedagogická činnost asistenta pedagoga

Platové zařazení asistenta pedagoga ve školách zřizovaných státem, krajem, obcí a svazkem obcí ve smyslu nařízení vlády č. 469/2002 Sb., ve znění nařízení vlády č. 564/2006 Sb., katalog prací č. 2.16.3, se uskutečňuje na základě nejnáročnějších požadovaných činností a odborné kvalifikace. Platové zařazení je možné od 4. do 8. platové třídy podle požadavků školy a školského zařízení na náročnost vykonávané práce. Asistent pedagoga je pedagogickým pracovníkem, proto mu náleží platový tarif podle přílohy č. 2 nařízení vlády č. 564/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a 8 týdnů dovolené. Míru přímé pedagogické činnosti stanoví asistentovi pedagoga ředitelka školy nebo školského zařízení v rozpětí 20 až 40 hodin týdně podle potřeby školy či školského zařízení. (viz. příloha č. 3)

2.2.3 Pracovně právní zabezpečení funkce asistenta pedagoga

Pracovně právní vztah mezi zaměstnavatelem a asistentem pedagoga se řídí příslušnými ustanoveními zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů. Pracovní smlouvě je třeba věnovat náležitou pozornost.

Pracovní smlouva s asistentem pedagoga se uzavírá zpravidla na dobu určitou s využitím možnosti § 39, odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce. Jedná se o zvláštní povahu práce, tzn. práce vázané na konkrétní důvody. Pracovní smlouva může být vázána např. na dobu, po kterou je dítě vzděláváno v dané mateřské škole, nebo na dobu, na kterou je dán souhlas se zřízením asistenta pedagoga krajským úřadem nebo MŠMT.

3 Úloha ředitelky mateřské školy při integraci zdravotně postižených dětí do MŠ

S integrací souvisí i důležité manažerské dovednosti ředitelky. Řízení školy, která se zabývá individuální integrací zdravotně postižených dětí, předpokládá od ředitelky odborné vyšší znalosti a dobrou orientaci v podmínkách integrace. Důležitá je zde funkce ředitelky v oblasti plánování, organizování, vedení a motivace lidí, kontroly a hodnocení. Významná je vzájemná spolupráce, která určitě nespočívá v přikazování. Ve vedení lidí je potřebné jasně vymezit kompetence jednotlivých zaměstnanců, spoluúčast na tvorbě koncepce a plánu související s integrací. Vedení lidí určitě nespočívá v přikazování, ale v partnerském jednání a umění přesvědčit pedagogy a zaměstnance školy o správnosti postupu. Pokud se ředitelka mateřské školy rozhodne integrovat dítě se zdravotním postižením, je dobré se předem seznámit s legislativou, promluvit s rodiči, zhodnotit podmínky školy a zvážit přítomnost asistenta pedagoga. Tyto kroky by měly být dobře promyšleny před vlastním přijetím dítěte do mateřské školy.

Počátky integrace nebývají vždy úplně hladké. Stále je nutné zařizovat spoustu příslušných organizačních věcí. Pokud rodiče, často společně s pracovníky SPC, vyberou MŠ, kam by mohlo jejich dítě docházet, musí s jeho přijetím ředitelka a příslušná učitelka souhlasit.

Při úvaze o integraci je nutné zamyslet se nad vnějšími podmínkami integrace (např. počet dětí ve třídě, bezbariérovost budovy atd.) a vnitřními podmínkami integrace (např. druh a stupeň postižení, individuální zvláštnosti jedince s postižením atd.).

3.1 Působnost ředitelky školy

Mezi základní úkoly ředitelky školy patří vytvářet podmínky k integraci dětí a k uspokojování jejich speciálních vzdělávacích potřeb; umožnit pedagogickým pracovníkům přípravu na práci s postiženým dítětem, mj. formou účasti na odborných seminářích a kurzech v systému dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků. Z postavení ředitelky jako vedoucího pracovníka, který je v pozici státního orgánu ve školství, vyplývá i povinnost celkově upravit organizaci společného vzdělávání dětí. Ředitelka školy musí zpracovat ekonomické požadavky na zabezpečení vzdělávání dítěte na základě návrhu školského poradenského zařízení.

Z pozice řízení mateřské školy je integrace velmi náročná a vyžaduje od ředitelky odbornou připravenost a znalost v těchto oblastech:

- **právo** – znalost školského zákona a souvisejících předpisů.
- **ekonomika a financování** – znát zdroj financování integrace (kraj), znalosti rozpočtu školy z hlediska integrace (každoročně kraj mění podmínky financování). Je nutné sledovat ekonomické požadavky a normativy kraje; vytvořit si analýzu potřebných finančních nákladů, získat možnost sponzoringu.
- **řízení pedagogického procesu** – zde je velmi důležitá role ředitelky školy při integraci, schopnosti jejího řízení, strategické plánování, klima školy, koncepce školy.
- **vedení lidí** – motivace pracovníků vzdělávat se, zabývat se problematikou integrace. Pro ředitelku je to náročný úkol, který patří k základním dovednostem manažera.

Ředitelka školy může ovlivnit atmosféru integrace ve škole i formou stanovení nenárokových složek mzdy pedagogických pracovníků podílejících se na práci s postiženým dítětem (v případě dostatečného množství mzdových prostředků).

3.2 Význam plánování pro ředitelku MŠ

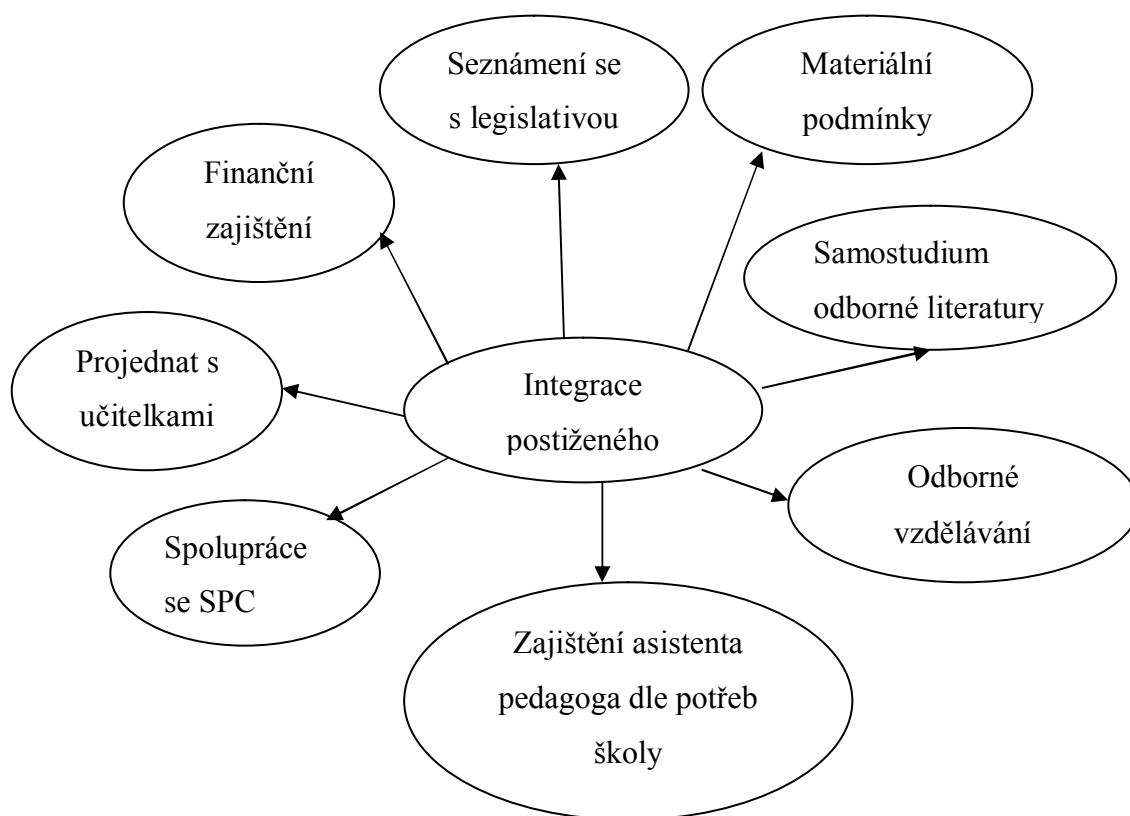
Ředitelka jako manažer má zkoumat a předvídat budoucnost a popřípadě být na možnou integraci připravena. V každé běžné mateřské škole se lze zabývat individuální integrací. Mateřská škola by mohla mít zpracovanou koncepci a plán individuální integrace dětí se zdravotním postižením, a být tak připravena na oslovení ze strany rodičů nebo speciálně pedagogického centra. Takto připravená ředitelka by nemusela potom konstatovat, že mateřská škola nemůže integrovat.

Integrace je pro management školy úkol náročný a vyžaduje plánovitý a tvůrčí přístup, který se netýká pouze ředitelky, ale všech ostatních pracovníků školy. Ředitelka je vedoucí profesionál ve škole. Ve spolupráci s ostatními pracovníky školy ředitelka poskytuje vizi, vedení a koncepci školy a zajišťuje, že škola je řízena tak, aby byly splněny její cíle. Hlavní strategická linie vzdělávací politiky Evropské unie a České republiky je integrované vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Tato problematika vyžaduje odpovídající vstřícný postoj ředitelů všech typů škol. Integraci nelze provádět správně bez promyšleného plánování.

3.3 Vytvoření plánu k zajištění integrace

Plán, jeho tvorba i realizace nutí ředitelku školy přemýšlet o podmínkách školy, o změně řízení z hlediska individuální integrace. Mít plán znamená mít představu, jak realizovat a naplňovat podmínky integrace. Plán je důležitým prostředkem, který nás může za určitých podmínek dovést k vytyčeným cílům. Je důležitým pomocníkem v oblasti individuální integrace dětí do běžné mateřské školy.

Pro tematické plánování můžeme využít myšlenkovou mapu, která se pak stane východiskem pro plánování v čase.

Obr. 1: Myšlenková mapa

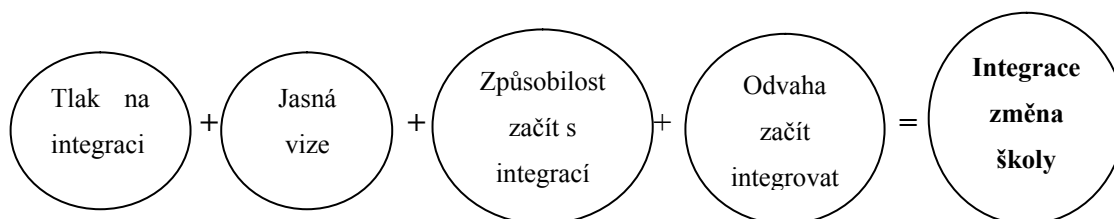
Na základě myšlenkové mapy lze provést analýzu současného stavu a vytvořit prognózu školy. Analýza současného stavu školy se snaží podchytit všechny rozhodující vlivy, které vytvářejí podmínky pro fungování individuální integrace. Posouzením vlastní analýzy zhodnotíme, do jaké míry se nám podaří dosáhnout ideálního stavu pro integraci postiženého dítěte.

Podmínky pro fungování integrace si můžeme rozdělit na jednotlivé oblasti, jako např.:

- **legislativní** – samostudium zákonů a vyhlášek, spolupráce se SPC, zajištění odborného posudku na integrované dítě;
- **ekonomická** – vyplnění zahajovacího statistického výkazu pro mateřské školy S1-01, ve kterém se uvádí počet dětí s individuální integrací a druh postižení. Zpracování finanční rozvahy na asistenta pedagoga a na využití nenárokové složky platu k ocenění práce učitelek ve třídě s integrovaným dítětem. Je třeba vyčlenit si finance na DVPP (další vzdělávání pedagogických pracovníků);
- **personální** – je třeba umožnit učitelkám další vzdělávání; s předstihem najít asistenta pedagoga; připravit pracovní náplň pro asistenta, pracovní smlouvu;
- **materiálně-technické podmínky** – je třeba promyslet organizaci provozu podle druhu postižení, uspořádání třídy a ostatních prostor školy; zajistit speciální a kompenzační pomůcky, pokud je to možné, provést speciální, popřípadě stavební úpravy;
- **společenská** – informovanost rodičů o tom, že škola se zabývá individuální integrací; motivačně působit na zaměstnance, aby získali zájem podílet se na integraci dětí. K velmi podstatným podmínkám patří také podpora zřizovatele, mít finanční zázemí - je to velmi závažná a složitá otázka. Je důležité dokázat diskutovat se zřizovatelem v případě nedostatečného množství finančních prostředků.

3.4 Základní předpoklady pro vznik integrace v běžné mateřské škole

Integrace zdravotně postižených dětí do běžné mateřské školy je velkou změnou v podmínkách školy i jejího řízení. Aby bylo provedení změny (integrace) úspěšné, je třeba zajištění určitých podmínek a předpokladů.

Obr.: 2 Předpoklady pro integraci

Tlak může vznikat z vnějšího okolí (z požadavku rodičů, SPC, později z právní normy) nebo z vnitřního prostředí školy (ředitelka školy, učitelky se speciálním vzděláním.) Iniciátorem ke změně, aby škola integrovala, mohou být jak ředitelky tak právě i učitelky, které mají dostatečné speciální vzdělání. Nastávají i situace, kdy právě učitelky nečekají na změnu shora tj. od vedení školy, ale samy v rámci svých možností začnou iniciovat a motivovat ředitelku k prvním krokům integrace.

Jasná vize vychází z analýzy stavu školy. K analýze lze použít myšlenkovou mapu, SWOT analýzu, atd. Bez dalšího upřesnění podmínek integrace může následovat zbytečný start a nakonec k integraci nedojde.

Změna školy začít integrovat znamená motivovat a odborně připravit učitelky. Pokud učitelky nejsou dostatečně způsobilé a připravené k integraci, může být realizace integrace doprovázena pocity úzkosti a frustrací.

Odvaha začít integrovat znamená vypracovat projekt realizace integrace. Vizi dát konkrétní cíle, na kterých se budou všichni pracovníci podílet.

3.4.1 Využití SWOT analýzy v podmínkách integrace

Existuje řada metod, pomocí kterých lze analýzu provést, např. SWOT analýza. Analýzu je dobré zpracovat písemně a konkrétně vypsát pozitiva a negativa pro danou školu. Na analýze by se měli podílet všichni pracovníci a závěry konkrétně diskutovat.

SWOT analýza je velmi používaná a účinná metoda pro zjištění současného stavu - silných a slabých stránek, potřebných změn, rizik a nutných kroků, které jsou pro změnu v řízení školy a přípravy na integraci nezbytné. Dává příležitost k přehlednému formulování strategických vizí rozvojem silných stránek, odstraněním slabých stránek, využitím budoucích příležitostí a vyhnutím se rizikům.

Příklad možné SWOT analýzy na základě vlastních zkušeností:

<p><i>Silné stránky</i></p> <ul style="list-style-type: none">• ochota vzdělávat se a získávat vědomosti a znalosti v oblasti integrace;• týmová spolupráce všech pedagogů;• dobré klima školy;• kvalifikovanost pedagogů se speciální pedagogikou;• ochota pracovat nad rámec běžných povinností;• dostatečné množství didaktických pomůcek;• relaxační koutky ve třídě;• velká zahrada, tělocvična;• snaha o uplatnění individuálního přístupu k postiženým dětem;• spolupráce s rodiči – vytvoření partnerského vztahu;• prezentace a image školy;• dobrá spolupráce se zřizovatelem;	<p><i>Příležitosti</i></p> <ul style="list-style-type: none">• spolupráce se SPC ;• získání informací od škol, které již integrují;• podpora DVPP;• získávání poznatků ze speciální pedagogiky samostudiem;• získání finančního zabezpečení od zřizovatele;• získání financí od sponzorů;• spolupráce s rodiči;
<p><i>Slabé stránky</i></p> <ul style="list-style-type: none">• nedostatky v týmové práci;• chybí systematické vzdělávání;• nedostatečné vybavení didaktickými pomůckami;• neodpovídající prostory pro tělesně postižené děti;• vysoký počet zapsaných dětí;• nedostatečná kvalifikovanost pedagogů;• menší komunikace a vzájemná spolupráce všech pedagogů;• nedostatečná spolupráce se zřizovatelem;• nedostatečně informovaní pedagogové;	<p><i>Rizika</i></p> <ul style="list-style-type: none">• nedostatek financí ;• nedostatek asistentů pedagoga;• přetížení pedagogů-syndrom vyhoření;• nedocenění pedagogické práce;• nedostatečná odbornost pedagogů;• neochota pedagogů integrovat;• finanční normativy;• neustálé změny v legislativě;• odmítavý postoj zřizovatele;

Silné stránky a příležitosti ukazují, co by škola měla maximálně využít a rozvinout, na čem může stavět integraci. Slabé stránky a rizika naopak upozorní na to, nad čím by se měli pracovníci školy zamyslet, co je třeba zlepšit, na které aspekty si dát pozor a vzít je v úvahu při plánování.

Diskuse by měly proběhnout také nad otázkou, jak slabé stránky eliminovat:

- kvalitní práci, otevřeností a vstřícností pedagogů vzhledem k dětem i rodičům;
- neustálým dlouhodobým sebevzděláváním;
- opravdovým zájmem o kvalitní průběh vzdělávacího procesu v oblasti integrace zdravotně postižených dětí;
- dalším kvalitním vzděláváním pedagogů – plán personálního rozvoje pracovníků;
- snažit se více informovat rodiče o průběhu individuální integrace (trpělivě vysvětlovat, diskutovat);
- získávat sponzory, dotace;
- neztrácet motivaci, nadšení (stále si uvědomovat proč tuto práci děláme a připomínat);
- důvod, proč a s jakými ideály jsme si ji zvolili jako životní poslání;
- přesvědčit zřizovatele komunikačními dovednostmi o potřebě věnovat se individuální integraci.

Společná diskuse a její závěry umožní správně realizovat integraci zdravotně postižených dětí do mateřské školy.

3.5 Finanční zabezpečení integrace

Financování dětí se speciálními vzdělávacími potřebami je upraveno:

- zákonem č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů (§ 160, odst., 1 písm. c);
- vyhláškou č. 492/2005 Sb., o krajských normativech;
- směrnicí č. j. 28 768/2005 45, kterou se stanoví závazné zásady, podle nichž provádějí krajské úřady rozpis finančních prostředků státního rozpočtu.

Financování probíhá normativně tj. na základě krajských normativů.

Normativní financování vzdělávacích potřeb dětí a žáků se zdravotním postižením na základě krajských normativů probíhá pomocí:

- základní částky, která je závislá na tom, o jakého žáka se jedná (tj. jde-li o dítě v mateřské škole, základní škole, apod.);
- příplatku, který je závislý na:
 - druhu zdravotního postižení dítěte (mentální, zrakové, sluchové, tělesné apod.)
 - způsobu integrace (individuální, skupinové – tj. zřízení třídy, zřízení samostatně celé školy).

Stanovení výše základní částky i příplatku je plně v kompetenci krajských úřadů, při jejím stanovení nejsou omezeny ničím, kromě celkového objemu finančních prostředků přidělených ze státního rozpočtu.

Finanční prostředky na platy asistentů pedagoga jsou financovány mimonormativním způsobem. Žadatel musí předložit následující podklady:

- žádost ředitele školy o poskytnutí finančních prostředků opatřená razítkem a podpisem (viz. příloha č. 4);
- vyplněný přehled požadavků (viz. příloha č. 5);
- kopie souhlasu krajského úřadu se zřízením funkce asistenta pedagoga;
- kopie platného doporučení školského poradenského zařízení (viz. příloha č. 6).

Termín odeslání příslušnému úřadu je do 31. 5. a 30. 11. kalendářního roku (viz. příloha č. 7).

Přílohou jsou kopie doporučení k integraci poradenského zařízení. Ve statistickém výkazu S1–01 je nutné vykázat každé integrované dítě. Pokud bude požadováno zvýšení finančních prostředků, je třeba uvést, na kolik dětí z celkového počtu je uplatňováno.

Žádosti o přiznání finančních prostředků doručené po tomto termínu a současně žádosti obsahující neúplné či nepravdivé podklady nebudou zohledněny a žadatelům budou vráceny s doporučením požadovat prostředky u svého zřizovatele, příp. z jiných finančních zdrojů.

Právní předpis upravuje možnosti financování, které by měly zajistit školám finanční zdroje. Školy v termínu odevzdají příslušnému krajskému úřadu podklady potřebné pro objem finančních prostředků dané školy. Problém je v tom, že školy nedostanou finanční prostředky včas a nemají jistotu, zda výše finančních prostředků bude stejná jako v předcházejícím roce. Velmi je nedostatečná informovanost škol z hlediska normativního financování. Zde by mělo být prioritou obce zajímat se více o integrované vzdělávání a řešit případný nedostatek, vlastním dofinancováním. Zajímavá by byla setkání pro všechny zúčastněné strany tj. zřizovatel – kraj – magistrát – ministerstvo (MŠMT) k objasnění informací a vytvoření jednotné metodiky financování pro školy.

4 Vzdělávání dětí se zdravotním postižením v MŠ

Mateřská škola směřuje k významným změnám v koncepci předškolního vzdělávání, které jsou popsány v závazném dokumentu, Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV). Ředitelka mateřské školy je důležitým článkem v integraci, na jejím rozhodnutí záleží, zda bude ochotna zdravotně postižené dítě integrovat. Děti jsou přijímány a zařazovány ředitelkou školy na základě doporučení školského poradenského zařízení a souhlasu rodičů dítěte. Ředitelka školy rozhodne o přijetí dítěte s postižením na základě § 34, odst. 6, zákona č. 561/2004 Sb., (školský zákon). V případě přijímání zdravotně postižených dětí může ředitelka využít zkušební doby 3 měsíců k ověření adaptace na pobyt v běžné mateřské škole.

Počet zdravotně postižených dětí ve třídách je dán vyhláškou č. 14/2005 Sb. a vyhláškou č. 73/2005 Sb. Se souhlasem zřizovatele může být počet dětí ve třídách zvýšen výjimkou podle § 23, odst. 3. zákona č. 561/2004 Sb., (školský zákon)

Povinná dokumentace zdravotně postižených dětí:

- žádost o zařazení dítěte do mateřské školy;
- rozhodnutí o zařazení dítěte do mateřské školy;
- vyšetření a doporučení dítěte od školského poradenského zařízení;
- diagnostický list dítěte v MŠ - pedagogická diagnostika;
- individuální vzdělávací plán.

4.1 Charakteristika předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od tří do šesti let. Legislativně je ošetřeno školským zákonem č. 561/2004 Sb., vyhláškou č. 14/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vyhláškou č. 73/2005 Sb. Poskytování předškolního vzdělávání je podle školského zákona věcí veřejnou. Děti se zdravotním postižením mohou navštěvovat tato zařízení:

- mateřskou školu;
- speciální mateřskou školu;
- speciální třídu při mateřské škole.

Tyto děti se vzdělávají podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, z něhož vychází školní vzdělávací programy upravené podle speciálních potřeb dětí. Snahou pedagogů by mělo být vytvoření optimálních podmínek k rozvoji osobnosti každého dítěte.

Přirozenou potřebou každého dítěte je kontakt s vrstevníky. Mezi nimi, při společných hrách, získává základní sociální návyky a dovednosti. Abychom vytvořili podmínky pro setkávání dětí s postižením s vrstevníky bez postižení, snažíme se integrovat děti s postižením už v předškolním věku do běžných mateřských škol.

Nelze přesně stanovit ideální věk dítěte pro jeho zapojení do kolektivu ostatních dětí. Je nutno přihlížet k typu postižení dítěte, jeho potřebě sociálních kontaktů a ochotě rodiny spolupracovat při postupné adaptaci dítěte ve skupině dětí v běžné mateřské škole.

Zařazením dítěte s postižením do kolektivu zdravých dětí se vytváří přirozený prostor pro vzájemné poznávání se, utváření sociálních návyků a postojů. Postižené dítě tak má dobrou výchozí pozici pro pokud možno bezproblémový přechod na základní školu. U některých dětí probíhá integrace zcela spontánně, dítě se zapojí do kolektivu vrstevníků bez výraznějších nároků na speciální péči, jiným dětem je třeba s ohledem na jejich postižení vytvořit před nástupem do mateřské školy odpovídající podmínky.

Předškolní vzdělávání doplňuje rodinnou výchovu a pomáhá zajistit dítěti prostředí s dostatkem přiměřených podnětů k jeho aktivnímu rozvoji a učení. Předškolní vzdělávání má obohacovat denní program dítěte a poskytovat mu odbornou péči. Důležitým úkolem předškolního vzdělávání je maximálně podporovat individuální rozvojové možnosti dětí.

Na základě každodenního styku s dítětem i jeho rodiči může předškolní vzdělávání plnit i úkol diagnostický, zejména ve vztahu k dětem se speciálními vzdělávacími potřebami a dětem se zdravotním postižením.

Integrace postižených dětí do běžné mateřské školy je až na výjimky vhodná. Tyto děti zde mohou získat potřebnou socializační zkušenost a přitom nejsou zatěžovány výukovými nároky jako na základní škole. Učitelka může svoje nároky přizpůsobit možnostem postiženého dítěte.

Mateřská škola má různé funkce, které mají význam i z hlediska integrace:

- **mateřská škola je místem učení**, rozvoje dětských kompetencí. Lze předpokládat, že se postižené děti nenaučí totéž co zdravé děti. Avšak i pro ně může být pobyt v mateřské škole zdrojem nové zkušenosti, kterou by v rodině nezískaly;
- **mateřská škola je místem socializace**. Postižené dítě má v mateřské škole příležitost získat potřebné zkušenosti se zdravými dětmi již v předškolním věku. Určité riziko spočívá v předčasném zařazení nezralého a nepřipraveného dítěte do této instituce. Z důvodu takového rizika je dítě na nástup do mateřské školy pečlivě připravit a přizpůsobit délku adaptace.
- **mateřská škola může být místem konfrontace** postojů rodiny a školy. Rodiče postiženého dítěte mohou mít nepřiměřené nároky jak na dítě, tak i co se týče představy o možnostech školy (Vágnerová 2004).

4.2 Postoj učitelky mateřské školy k postiženému dítěti

Přiměřený postoj učitelky k postiženému dítěti neznamená projevovat mu soucit nebo lítost. Takový přístup může v dítěti vyvolat neadekvátní reakci a ve skupině dětí vzbuzovat spíše tendenci postižené dítě odstrkovat. Pozitivní přístup k postiženému dítěti by měl poukázat na jeho dovednosti a kladné vlastnosti, ale neměl by zdůrazňovat handicap. Učitelka by si měla být vědoma, že více než slova na dítě působí tón hlasu, gesto, mimika a postoj. To samé samozřejmě platí i u zdravých dětí. Měla by dítě akceptovat takové, jaké je, a nepředstírat, že je vše v normě. Měla by usilovat o přiměřený odhad možností dítěte a bez emocí si stanovit program jeho rozvoje. Na postižené dítě by měly být kladeny v mezích možností stejné nároky jako na děti zdravé. Neměla by udělovat neoprávněné výhody. Měla by vědět, že spolupráce s rodiči může být obtížnější, ale je nutná. Předškolní děti odlišným projevům svého postiženého kamaráda nerozumějí, a proto mohou takové dítě odmítat. Učitelka musí ostatním dětem srozumitelně vysvětlit, proč je jejich kamarád takový. Je nutné zajistit, aby dítě s postižením bylo od počátku přijímáno stejně jako jiné děti a nedostávalo negativní zpětnou vazbu. Prvním krokem k vytvoření příznivé atmosféry ve třídě je dobrá příprava zdravých dětí na příchod jejich budoucího postiženého kamaráda. Prostředí třídy by mělo být klidné a podnětné. Je pravdou, že pokud je ve třídě handicapované dítě, stupňuje se náročnost práce učitelky.

Je třeba pružně reagovat v jakékoli situaci, zajistit náplň práce pro všechny děti, dbát na to, aby hračky umístěné v nižších regálech a policích byly pro postižené dítě bezpečné. Je na učitelce, jak si práci zorganizuje, aby vše probíhalo bez problémů.

Metodické postupy při každodenním působení učitelky MŠ:

- individuální přístup k postiženému dítěti by neměl být extrémní;
- postupné zapojování do všech aktivit, které MŠ nabízí;
- odstraňování obav a strachu;
- stanovit pravidla (hry, určitých činností, navození stereotypu);
- používání společenských formulí;
- asistent pedagoga jako stálý průvodce činností a partner pro hru;
- střídání koncentrace a odpočinku;
- postupné prodlužování doby pozornosti dítěte;
- obrnit se trpělivostí, zachovávat v každé situaci klid;
- poskytovat dostatek času, názornost;
- mít v zásobě náplň na individuální činnost;
- poskytovat zpětnou vazbu, oceňovat adekvátní projevy chování dítěte a motivovat; pochvalou;
- vést k uvědomování si odpovědnosti učitelky za vzdělávání integrovaného dítěte.

Metodický postup za účasti ředitelky vede učitelku k monitorování a následnému vyhodnocování pedagogické práce. Pro ředitelku je významným kontrolním nástrojem, který slouží k hodnocení efektivnosti pedagogické práce. Hodnocení a kontrolování je důležitou součástí řízení školy.

4.3 Spolupráce s rodiči

Kvalitní spolupráce a komunikace s rodiči dítěte je jedním z předpokladů úspěšné integrace. Před zahájením integrace zdravotně postiženého dítěte do mateřské školy seznámí ředitelka rodiče zdravých dětí s touto skutečností. Je nutné odborně vysvětlit, že kontaktem se zdravotně postiženým dítětem jejich dítě neutrpí. Dítě se zdravotním postižením potřebuje ještě více než ostatní děti porozumění a laskavost, citlivé vedení a soustavnou péči. Integrace se netýká jen pedagogů, ale připravit se na ni musí především i rodiče. Samotná příprava dítěte do mateřské školy vyžaduje od rodičů mnohem více trpělivosti.

4.4 Vzdělávací podmínky pro děti se zdravotním postižením

Rámcové cíle a záměry předškolního vzdělávání jsou společné pro všechny – pro děti bez postižení i pro děti se zdravotním postižením.

RVP PV podporuje integraci dětí všude tam, kde lze vytvořit a zajistit potřebné podmínky. Podmínky pro vzdělávání se zdravotním postižením jsou v RVP PV podrobně rozpracovány a jasně definovány u jednotlivých druhů zdravotního postižení.

Ředitelka školy musí především vzdělávání přizpůsobit potřebám dítěte, vyplývajícím z jeho postižení. Při přípravě školního a třídního vzdělávacího programu je nutné dostatečně pamatovat na potřeby integrovaných dětí se zdravotním postižením v běžné mateřské škole. Pokud je zapotřebí, aby součástí vzdělávacího programu byly i speciální činnosti, ředitelka spolupracuje při jeho přípravě a realizaci s příslušným odborníkem (speciální pedagog, psycholog, lékař rehabilitační pracovník apod.). Musí být vhodně zvoleny výchovné prostředky a metody, vhodné kompenzační, technické a didaktické pomůcky, aby vzdělávání vedlo k celkovému rozvoji dětí se zdravotním postižením. Při výběru vycházíme z konkrétní situace, druhu a stupně postižení. Velkou roli hraje profesionalita pedagoga, týmová práce všech pracovníků na škole, rodičů a odborníků poradenského zařízení. Úkolem vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami není vyrovnat jejich výkony s výkony zdravých dětí, ale vyrovnat jejich vzdělávací šance. Při vzdělávání dětí se zdravotním postižením spolupracuje mateřská škola s dalšími odborníky, využívá služeb školských poradenských zařízení (speciálních pedagogických center, pedagogicko-psychologických poraden).

4.5 Úloha školského poradenského zařízení

Školská poradenská zařízení zajišťují pro děti, žáky a studenty a jejich zákonné zástupce, pro školy a školská zařízení informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost, poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků nebo studentů a přípravě na budoucí povolání. Školská poradenská zařízení spolupracují s orgány sociálně-právní ochrany dětí a orgány péče o mládež a rodinu, zdravotnickými zařízeními, popřípadě s dalšími orgány a institucemi.

Školskými poradenskými zařízeními jsou:

- pedagogicko-psychologická poradna;
- speciálně pedagogické centrum.

Pedagogicko-psychologická poradna (dále jen PPP) poskytuje služby pedagogicko-psychologického a speciálně pedagogického poradenství a pedagogicko-psychologickou pomoc při výchově a vzdělávání dětí a žáků. PPP se z části věnuje dětem s ADHD a školní zralostí dětí. V rámci integrace je vhodnější spolupráce se SPC.

Speciálně-pedagogické centrum (dále jen SPC) mají velmi důležitou roli při integraci. SPC jsou účelová zařízení, která poskytují bezplatné poradenské služby dětem ve věku od tří let do ukončení školní docházky. Pracovníci center radí rodičům, jak pečovat o dítě ještě před vstupem do mateřské školy, pomáhají jim s výběrem vhodné mateřské i základní školy i se zařazením po skončení povinné školní docházky. Ve své činnosti se zaměřují zejména na děti, které nejsou žáky speciálních škol. Jde tedy jednak o děti předškolního věku v péči rodičů, jednak o děti osvobozené od povinné školní docházky a konečně o děti s handicapem integrované do běžných škol. SPC se více než PPP specializují na problematické děti s různými vadami zdravotního postižení. Pokud spolupráce se SPC, se školou a rodiči dobře funguje je velký předpoklad, že integrace bude funkční a přínosná.

Pokud speciálně pedagogické a psychologické vyšetření dítěte na žádost jeho zákonných zástupců zpracovalo pracoviště klinické psychologie, klinické logopedie, odborný lékař či jiné odborné pracoviště zaměřené na danou problematiku, posoudí poradenské zařízení jeho náležitosti pro účely vzdělávání dítěte. Jestliže vyšetření neobsahuje všechny náležitosti doporučení, vyžádá si poradenské zařízení doplnění vyšetření. Pokud potřebná dokumentace není jinak k dispozici, provede vlastní vyšetření. Pro potřeby školy je nezbytná interpretace odborného lékařského posudku pro vzdělávací potřeby dítěte. Zajišťují ji pracovníci poradenských pracovišť škol a školských zařízení.

SPC plní zejména tyto úkoly:

- poskytují pomoc rodičům, formou školení, kurzů, konzultací;
- poskytují metodickou pomoc rodinám a pedagogům;
- zabývají se depistáží dětí a žáků s postižením;
- provádějí poradenskou, diagnostickou a terapeutickou činnost;

- poskytují návštěvy ve školách a v rodinách;
- zprostředkování kontaktu s dalšími odborníky;
- nabízejí speciálně pedagogickou a psychologickou podporu při integraci dětí do běžné mateřské školy, provádějí zpracování potřebné dokumentace (integrační posudek pro krajský úřad), pomáhají při tvorbě IVP (individuální vzdělávací plán);
- konzultace s pedagogy a jejich asistenty.

Personální složení SPC:

Kmenovými pracovníky SPC jsou ředitel, speciální pedagog, psycholog, sociální pracovníce. Bývají doplněni dalšími odborníky či externími spolupracovníky jako jsou psychoterapeut, rehabilitační pracovník (fyzioterapeut), pediatr, psychiatr, neurolog a další specialisté.

Pracovníci SPC spolupracují s pedagogy běžné školy nejen při sestavování IVP, ale i v průběhu roku. Jsou poradci v oblasti speciálních vzdělávacích potřeb dětí. Pomáhají integraci do běžné školy zajistit, navštěvují dítě v mateřské škole během celého školního roku. Cílem těchto setkání je snaha předání zkušeností se vzděláváním zdravotně postižených dětí v běžné mateřské škole. Doporučují v procesu integrace i vhodné další vzdělávání pro pedagogy. (viz. příloha č. 7)

4.6 Individuální vzdělávací plán

Individuální vzdělávací plán (IVP) podle § 18 zákona č. 561/2004 (školský zákon) se sestavuje pro jednotlivé integrované děti tam, kde je to potřebné a účelné.

Ve školském zákoně je ustanovení o individuálním vzdělávacím plánu výslovně vztaženo jen na žáky a studenty. Chybí výslovná vazba na děti jako účastníky předškolního vzdělávání. To samozřejmě neznamená, že by v mateřské škole nebylo možné individuální vzdělávací plán vytvářet a realizovat. Absence ustanovení v zákoně ale znamená, že případné rozhodnutí ředitele mateřské školy o individuálním vzdělávacím plánu v rámci předškolního vzdělávání je zcela mimo správní řízení a postup ředitele školy nemá předepsány žádné obsahové ani formální náležitosti (Valenta 2007).

Individuální vzdělávací plán je pracovní materiál a povinná dokumentace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Za zpracování IVP odpovídá ředitelka školy. Ředitelka školy ve spolupráci se speciálně pedagogickým centrem, případně pedagogicko-psychologickou poradnou zabezpečí zpracování IVP pro každé dítě se

zdravotním postižením. IVP vychází ze školního vzdělávacího programu příslušné běžné mateřské školy, závěrů speciálně pedagogického vyšetření nebo dalšího odborníka. IVP by měl konzultován a schválen rodiči dítěte.

Plán by měl rozlišovat krátkodobé a dlouhodobé vzdělávací cíle a zahrnovat přístup speciálního pedagoga, psychologa, apod. Může být podle potřeby doplňován a upravován v průběhu celého školního roku. IVP by měl mít platnost na určité časové období, podle specifik dítěte. Záznamy v plánu by měly být opatřeny datem, popřípadě zaznamenána i specifika dané situace.

IVP umožňuje dítěti pracovat podle jeho schopností, individuálním tempem, bez stresujícího porovnávání se s ostatními. Pedagogovi umožňuje pracovat s dítětem podle jeho schopností, plánované aktivity jsou pro konkrétní dítě, je vodítkem pro individuální hodnocení a vede ke zpětné vazbě a úpravě plánu. Do přípravy IVP lze zapojit rodiče, kteří se stávají spoluodpovědnými za výsledky svého dítěte, využívají tak svého práva ve vztahu k dítěti, ale zároveň na sebe přebírají odpovědnost.

Individuální vzdělávací plán obsahuje (podle vyhlášky č. 73/2005 Sb.) :

- údaje o obsahu, rozsahu, průběhu a způsobu poskytování individuální speciálně pedagogické nebo psychologické péče o dítě včetně zdůvodnění;
- údaje o cílech vzdělávání dítěte, časové a obsahové rozvržení učiva volbu pedagogických postupů, způsob zadávání a plnění úkolů;
- vyjádření potřeby dalšího pedagogického pracovníka nebo další osoby podílející se na práci s dítětem;
- seznam kompenzačních, rehabilitačních a učebních pomůcek, speciálních didaktických materiálů nezbytných pro výuku dítěte;
- jmenovité určení pracovníka školského poradenského zařízení, se kterým bude škola spolupracovat při zajišťování speciálních vzdělávacích potřeb dítěte;
- návrh případného snížení počtu dětí ve třídě běžné školy, kde se dítě vzdělává;
- předpokládanou potřebu navýšení finančních prostředků nad rámec prostředků státního rozpočtu poskytovaných podle zvláštního předpisu;
- závěry speciálně pedagogických, popřípadě psychologických vyšetření.

5 Šetření k problematice individuální integrace do běžné mateřské školy

5.1 Oblasti zaměřené na šetření:

- podmínky integrace v běžné mateřské škole na území hl.m. Prahy
- zájem běžných škol o integraci
- materiální a finanční zabezpečení školy
- vzdělávání pedagogů
- negativní vliv na integraci
- spolupráce se SPC, PPP,
- nejčastější formy integrace

5.2 Předmět šetření

Zjištění postojů pedagogů k individuální integraci do běžné mateřské školy.

5.3 Cíl šetření

Cílem šetření je získat zpětnou vazbu od mateřských škol na území hl. města Prahy, zjistit jak funguje integrace v mateřských školách, které integrují a informovat se o tom, jaké je povědomí o integraci mateřských škol, které se integrací nezabývají. Zjistit názory pedagogů na individuální integraci do mateřských škol, jejich postoj a přístup k integračnímu procesu. Získaná data lze použít jako zdroj informací k problematice individuální integrace do běžných mateřských škol. Výsledky použít jako podklad pro shrnutí nejdůležitějších podmínek integrace do běžné mateřské školy.

Stanovené hypotézy:

- H1 Pedagogové dávají přednost zařazení dítěte do běžné třídy mateřské školy před integrací do speciální třídy v mateřské škole.
- H2 Pedagogové získávají přednostně informace o integraci z odborné literatury před získáváním informací získaných dalším vzděláváním.
- H3 Největší překážkou integrace je administrativa spojená s integrací.

5.4 Metodika šetření

Pro šetření byl použit strukturovaný dotazník, který oslovené osoby vyplňovali dobrovolně a anonymně. Rozesláno bylo celkem 250 dotazníků. Dotazníky byly rozeslány přes emailové adresy a část předána osobně. Forma dotazníků byla zvolena z důvodu možnosti získat názor od velkého počtu dotazovaných. Celkem dotazník obsahoval 21 otázek. První část dotazníku byla určena pro všechny respondenty, druhá část dotazníku byla pro respondenta zabývající se integrací. Odpověď byla označována křížkem nebo seřazena očíslováním dle důležitosti. Otázky byly stanoveny pro integrující i neintegrující školy. V dotazníku byly zvoleny otázky dichotomické s odpovědí ano x ne, č. 3, 4, 8, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 22. Otázky uzavřené, č. 1, 2, 7, 11, 13, 14, 16, 23. Otázky polootevřené č. 5, 6, 9, 10, 12, 15. Na závěr pro vyjádření 2 otázky otevřené a prostor pro další vyjádření. Celková doba vyplnění dotazníku 10 – 15 minut

Struktura dotazníku: (příloha č.8)

- úvod dotazníku tvořilo oslovení s přiměřenou motivací pedagogů;
- žádost o vyplnění;
- stručná informace o tom, co je cílem dotazníkového šetření;
- informace, jak se značí vybraná odpověď;
- jednotlivé otázky, u každé možnost výběru z několika odpovědí nebo řazení dle důležitosti;
- závěr dotazníku tvořilo poděkování;

5.5 Respondenti šetření

Respondenti šetření byli ředitelky, učitelky a asistenti pedagoga z mateřských škol zřizovaných městskou částí tj. obcí v hl. m. Praze.

Návratnost byla 178 dotazníků, 2 dotazníky byly pro nepřesnost údajů vyřazeny. Celkem bylo zpracováno 176 dotazníků tj. 70 % návratnosti. Dotazník byl určen jak pro pedagogy mateřských škol bez integrace tak i s integrací. První část dotazníku zpracovalo celkem 176 pedagogů, druhou část dotazníku zpracovalo 68 pedagogů

5.6 Pilotní šetření

Bylo provedeno na vlastní škole vyplněním a osobním pohovorem pedagogů, zda jsou otázky srozumitelné. Po té byl dotazník upraven a rozeslán do běžných mateřských škol.

5.7 Údaje šetření, grafické záznamy zjištěných skutečností

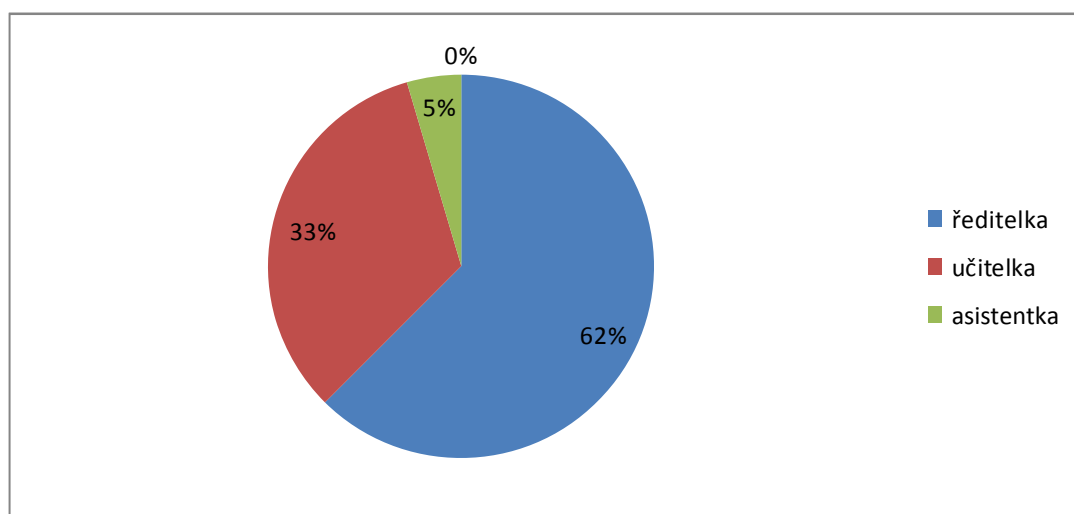
V této části je uvedeno dotazníkové šetření. Zjištěná data jsou zaznamenána do tabulek a grafů, které se vztahují k otázkám. K šetření byly vybrány jen zásadní otázky. Celý dotazník je uveden v příloze č.

1. Počet respondentů :

N = 176

pracovní zařazení	počet	Četnost v %
ředitelka	110	62 %
učitelka	58	33 %
asistent pedagoga	8	5 %
Celkem	176	100 %

Tabulka č.1

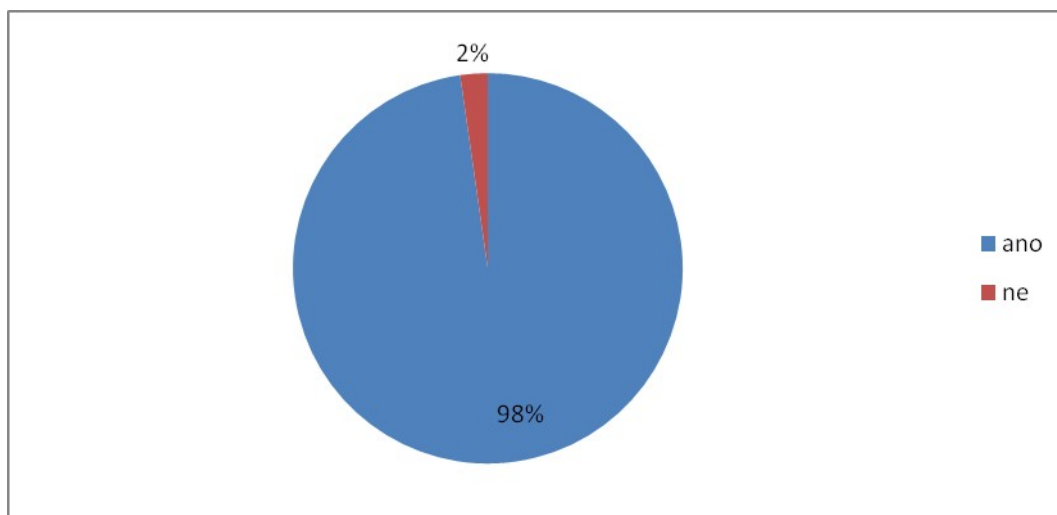
Graf.č. 1 Počet respondentů

První otázka byla zaměřena na počet respondentů. Největší procento je ředitelk mateřských škol, které jsou z pozice řízení mateřské školy nejdůležitějším článkem zajištění integrace

3. Zajímá Vás problematika integrace?

	Počet respondentů	Četnost v %
Ano	172	98 %
Ne	4	2 %

Tabulka č. 2

Graf. č. 2 Celkové vyhodnocení %

Cílem této otázky bylo zjistit, jestli se pedagogové zajímají o problematiku integrace. Z četnosti odpovědí a grafu jasně vyplývá zájem pedagogů o integraci. Pouze 2% opověděla, že se o problematiku nezajímá. Ani jeden pedagog neoznačil otázku ne.

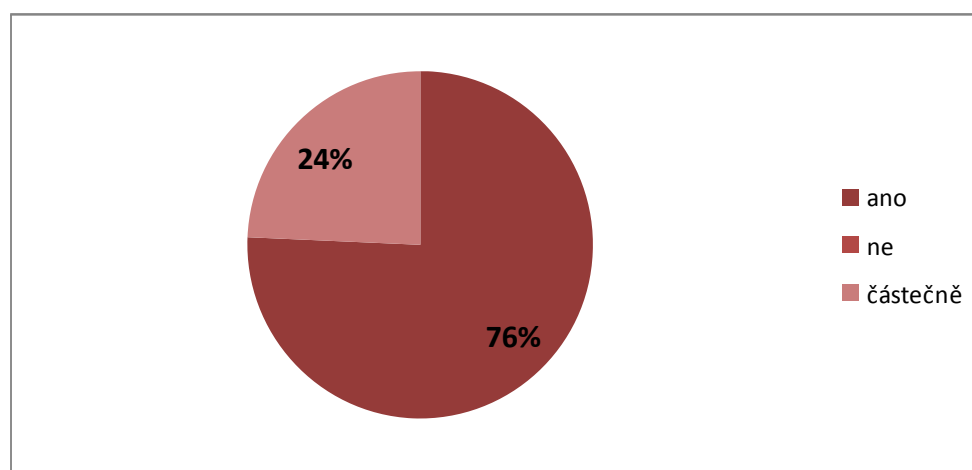
Úvaha:

V současné době je pro pedagogy pojem integrace velmi známý a diskutovaný. Zájem o pedagogické směry a informace patří profesnímu růstu pedagoga.

5. Myslíte si, že integrace je pro zdravotně postižené dítě prospěšná?

Prospěšnost integrace	Počet respondentů	Četnost v %
Ano	134	76 %
Ne	0	0 %
Částečně	42	24 %
Celkem	176	100 %

Tabulka č. 3

Graf č. 3 Celkové vyhodnocení %

Více jak polovina pedagogů tj. 76 % je přesvědčena o prospěšnosti integrace do mateřské školy. Částečně zastává názor 24 % pedagogů.

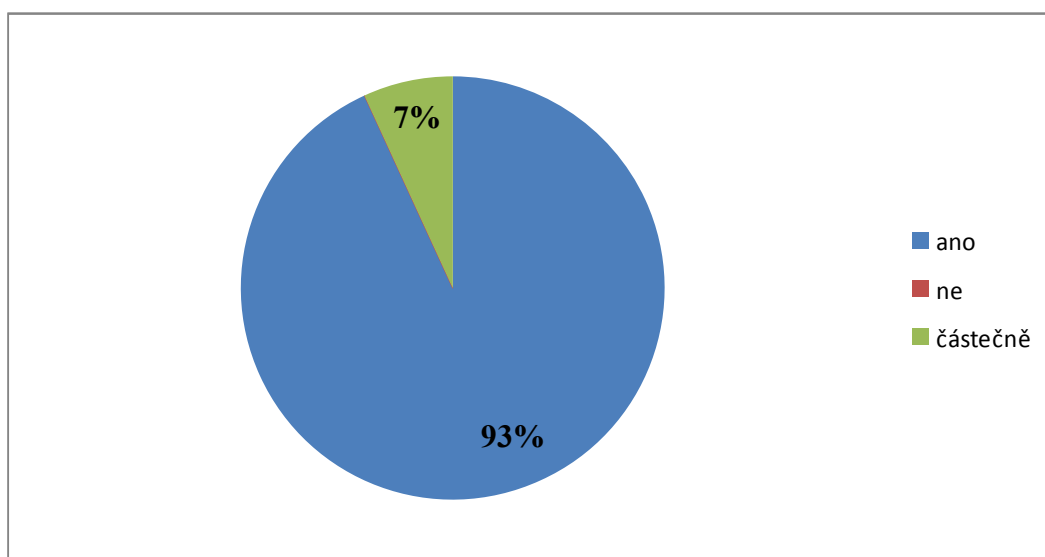
Úvaha:

Při individuální integraci záleží na stupni zdravotního postižení a dalších faktorech, které při nesplnění mohou pedagogové vnímat jako integraci částečně prospěšnou pro dítě. Podmínky speciálního školství se speciálně upraveným programem, zajištěním speciálních pedagogů, snáze splňuje potřeby těžce zdravotně postižených dětí a jejich vzdělávání.

6. Myslíte si, že pracovat ve třídě s integrovaným dítětem je náročné?

Náročnost	Počet respondentů	Četnost v %
Ano	164	76 %
Ne	0	0 %
Nemohu posoudit	12	42 %
Celkem	176	100 %

Tabulka č. 4

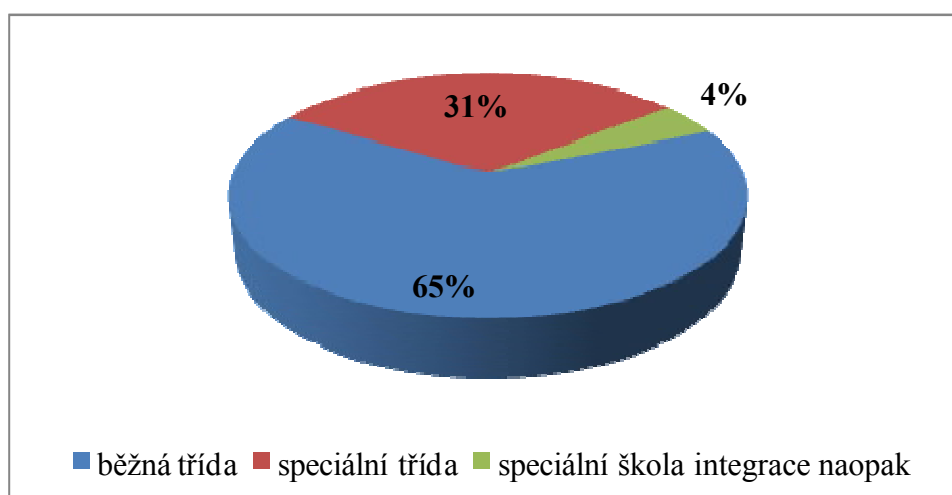
Graf. č. 4 Celkové vyhodnocení %

Pracovat ve třídě s integrovaným dítětem je opravdu náročné což souvisí s četností odpovědí. Na otázku nemohu posoudit odpovědělo 12 pedagogů, protože nepracovali ve třídě s integrovaným dítětem. V rámci šetření tato otázka není úplně rozhodující.

7. Které formě integrace dáváte přednost?

	Počet respondentů	Četnost v %
Zařazení do běžné třídy	114	64 %
Zařazení do speciální třídy	54	31 %
Zařazení zdravých dětí do speciální školy (naopak)	8	5 %
Celkem	176	100 %

Tabulka č. 5

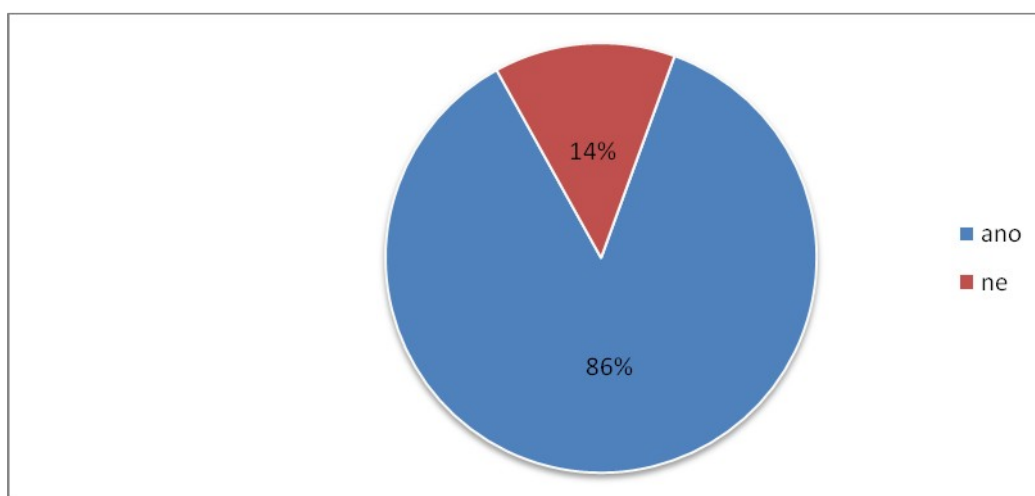
Graf. č. 5 Celkové vyhodnocení %

Z tabulky vyplývá, že 65 % pedagogů upřednostňuje zařazení integrovaných dětí do běžné třídy. Potřebám zdravotně postižených dětí vyhovuje lépe prostředí běžné třídy a znamená přiblížení se normálnímu životu dětí.

8. Byla byste ochotna studovat speciálně pedagogické přístupy a dovednosti, které jsou spojeny s integrací zdravotně postižených dětí do MŠ

	Počet respondentů	Četnost v %
Ano	152	86 %
Ne	24	14 %
Celkem	176	100 %

Tabulka č. 6

Graf. č. 6 Celkové vyhodnocení %

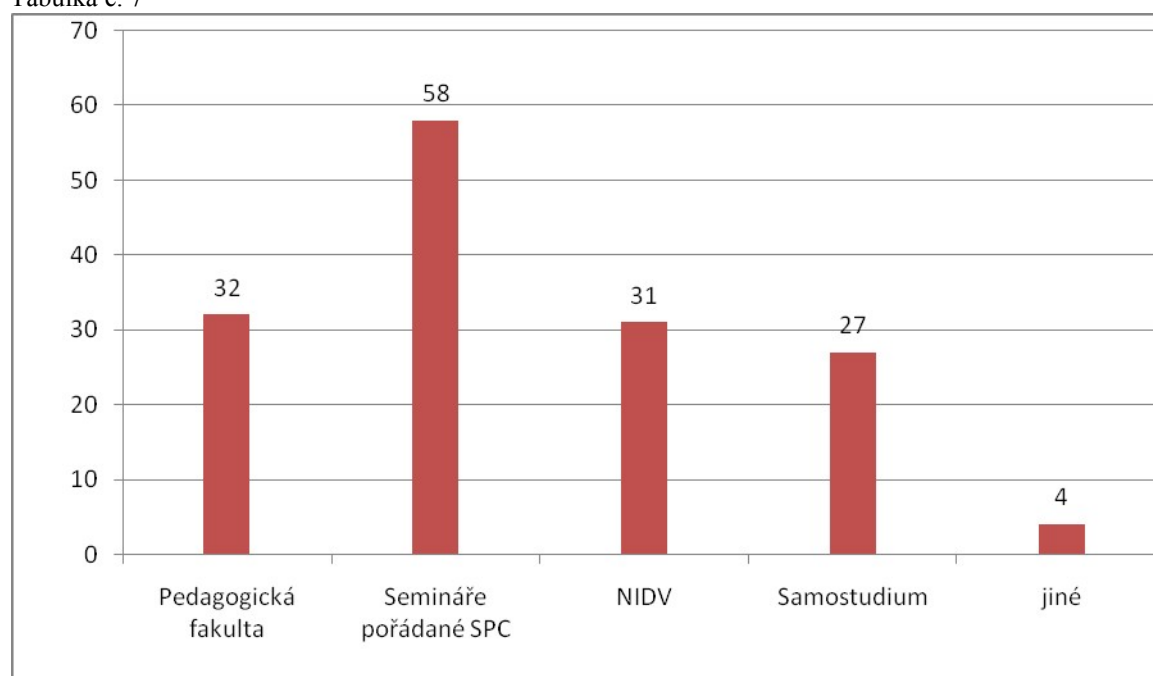
Otázka byla zajímavá tím, jak jsou pedagogové ochotni vzdělávat se v souvislosti s integrací, 86 % pedagogů odpovědělo **ano**.

V odpovědi **ne** napsali pedagogové, že by se začali vzdělávat případě nutnosti související s potřebou školy.

9. Pokud ano, jakou formu vzdělávání upřednostňujete?

Vzdělávání	Počet respondentů	Četnost v %
Studium na pedagogické fakultě	32	21 %
Odborné semináře SPC	58	38 %
NIDV	31	20 %
Samostudium	27	18 %
Jiné	4	3 %
Celkem	152	100 %

Tabulka č. 7

Graf. č.7 Četnost odpovědí

Polootevřená otázka systematicky navazuje na předešlou otázku. Zde měli možnost pedagogové uvést, který druh vzdělání upřednostňují jiný druh vzdělávání. Za jiný druh vzdělávání uvedli 4 pedagogové Technickou univerzitu v Liberci, kde získaly vzdělání ve speciální pedagogice. Největší zastoupení mají semináře pořádané SPC, celkem 38 %, na druhém místě jsou pedagogické fakulty 32 % a v těsnosti Národní institut dalšího vzdělávání 31 %.

Z uvedeného vyplývá, že pedagogové jsou ochotni studovat a vzdělávat se.

10. Kde získáváte nejčastější informace o integraci?

Kriteria	Preference
Pedagogicko-psychologická poradna	4
speciálně pedagogické centrum	3
Pedagogická fakulta	5
Odborné semináře	2
Odborná literatura	1

Tabulka č. 8

Kriteria	Preference				
	1	2	3	4	5
Pedagogicko-psychologická poradna	30	31	24	49	42
Speciálně pedagogické centrum	30	31	53	39	23
Pedagogická fakulta	14	27	22	41	72
Odborné semináře	36	58	36	26	20
Odborná literatura	66	29	41	21	19

Tabulka č. 9

Seřazeno pedagogy dle důležitosti otázky. Informace o integraci byla seřazena podle důležitosti v pořadí 1 - 5. Informace o integraci si pedagogové nejčastěji získávají v odborné literatuře. Na posledním místě hodnotili Pedagogickou fakultu.

Úvaha:

Způsob získávání informací o integraci s odborné literatury je nejjednodušší a méně náročný. Další variantou jsou odborné semináře pořádané SPC. Důvodem jsou odborné informace potřebné ke vzdělávání dětí se zdravotním postižením.

12. Pomohl by Vám při začínající integraci souhrnný soubor „ Jak integrovat“ ?

	Počet respondentů	Četnost %
Ano	176	100 %
Ne	0	0 %
Celkem	176	0 %

Tabulka č. 10

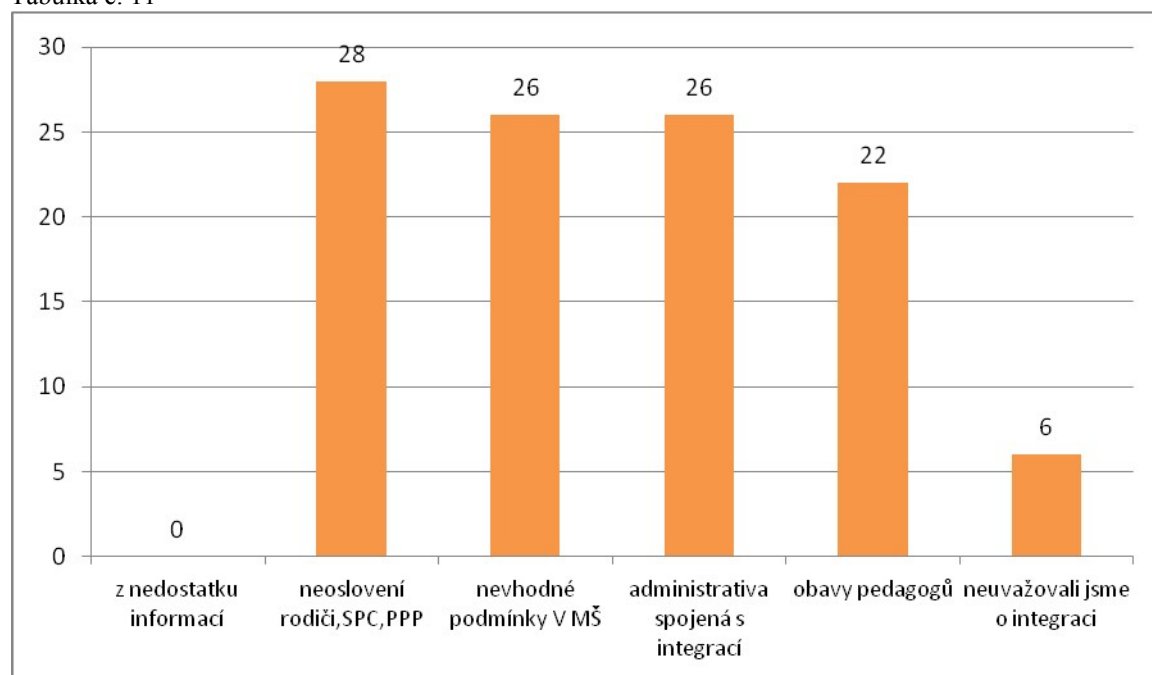
Otázka má jednoznačnou odpověď, 100 % pedagogů samozřejmě odpovědělo **ano**.

13. Můžete uvést, z jakých důvodů Vaše škola neintegruje?

N=108

Název otázky	Počet respondentů	Četnost v %
Z nedostatku informací	0	0 %
Nikdo nás neoslovil z řad rodičů, SPC, PPP	28	26 %
Nevhodné podmínky MŠ	26	24 %
Administrativa spojená s integrací	26	24 %
Obava pedagogů pracovat s integrovaným dítětem	22	20 %
Neuvažovali jsme o integraci	6	6 %
Celkem	108	100 %

Tabulka č. 11

Graf. č.8 Četnost odpovědí

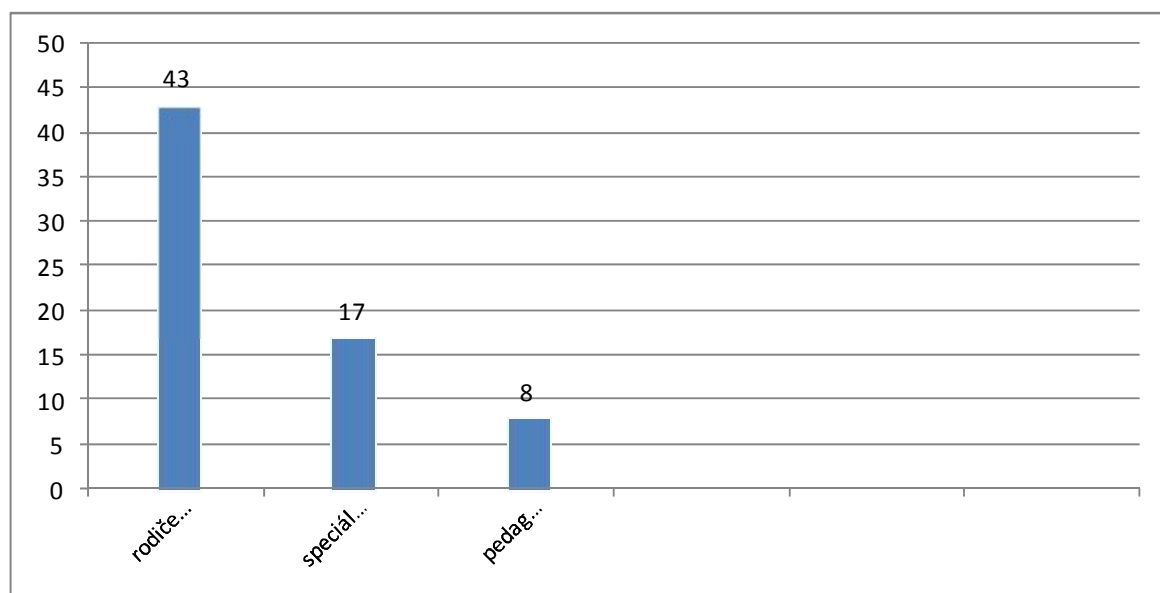
Na tuto otázku odpovídaly pouze školy, které neintegrují. Odpovědi jsou v celku vyrovnané. Nejvíce odpovědí je z důvodu neoslovení rodičů. Na druhé místo umístili pedagogové obavy ze zvýšené administrativy a na stejném místě jsou i nevhodné podmínky školy. Pozitivní tohoto šetření vychází, že pouze 6 pedagogů neuvažovalo o integraci. Úvaha: Pedagogové se integraci nevyhýbají, ale zároveň ji ani nevyhledávají pokud nejsou přímo osloveni.

Druhá část dotazníku – otázka pro pedagogy zabývající se integrací

14. Kdo Vás oslovil při integraci dítěte nejčastěji?

Výběr otázky	Počet respondentů	Četnost v %
Rodiče dítěte	43	63 %
Speciálně pedagogické centrum	17	25 %
Pedagogicko-psychologická poradna	8	12 %
Celkem	68	100 %

Tabulka č. 12

Graf č. 9 Oslovení při integraci

17. Hodnotíte spolupráci se speciálně pedagogickým centrem jako dostatečnou?

	Počet respondentů	Četnost %
Ano	67	99 %
Ne	1	1 %
Celkem	68	100 %

Tabulka č. 13

18. Myslíte si, že by měl v běžné škole v případě integrace pracovat speciální pedagog?

	Počet respondentů	Četnost %
Ano	62	91 %
Ne	6	9 %
Celkem	68	100 %

Tabulka č. 14

19. Dodržuje Vaše škola snížený počet dětí ve třídě z důvodu integrace?

	Počet respondentů	Četnost %
Ano	36	53 %
Ne	32	47 %
Celkem	68	100 %

Tabulka č. 15

20. Myslíte si, že kraj vynakládá dostatek finančních prostředků na integraci?

	Počet respondentů	Četnost %
Ano	45	66 %
Ne	23	34 %
Celkem	68	100 %

Tabulka č. 16

21. V případě nedostatků financí na integraci je ochotna Vaše městská část dofinancovat deficit?

	Počet respondentů	Četnost %
Ano	38	56 %
Ne	30	44 %
Celkem	68	100 %

Tabulka č. 17

22. Snažíte se získat finanční prostředky na integraci i jiným způsobem?

	Počet respondentů	Četnost %
Ano	48	70 %
Ne	20	30 %
Celkem	68	100 %

Tabulka č. 18

Pokud pedagogové odpověděli ano ,v doplňující otázce měli uvést jakým jiným způsobem získávají finance. Pedagogové uvedli, že prostředky na integraci se snaží získávat sponzorsky.

23. Jaká jsou podle Vás největší negativa spojená s integrací?

Kritéria	Preference
Zvýšený počet dětí ve třídě	1
Finanční podmínky	2
Administrativa spojená s integrací	3
Nedostatek asistentů pedagogů	4
Nevhodné podmínky v MŠ	5
Nedostatečná vybavenost MŠ	6
Nedostatečná spolupráce s rodiči	7
Malá informovanost pedagogů	8
Neochota pedagogů pracovat v integrované třídě	9

Tabulka č.19

Kritéria	Preference								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
malá informovanost pedagogů	0	3	0	0	4	5	13	23	20
zvýšený počet dětí ve třídě	21	14	9	11	5	8	0	0	0
nevhodné podmínky v MŠ	7	7	11	12	19	8	0	0	4
nedostatečná vybavenost MŠ	6	5	4	6	10	15	13	6	3
finanční podmínky	14	16	11	10	8	4	2	3	0
nedostatek asistentů	10	8	12	18	10	10	0	0	0
administrativa spojená s integrací	10	15	21	11	4	4	3	0	0
nedostatečná spolupráce s rodiči	0	0	0	0	0	8	28	23	9
neochota pedagogů pracovat v integrované třídě	0	0	0	0	8	6	9	13	32

Tabulka č. 20

Seřazeno pedagogy dle důležitosti otázky. Největší negativa integrace byla seřazena podle důležitosti v pořadí 1 - 9 . Jako největší negativum považují pedagogové zvýšený počet dětí ve třídě. Vyplývá to z normativního počtu dětí na třídu, který byl změněn vyhláškou z 15 dětí na 19 dětí. Na druhém místě uvádí finanční podmínky, které ztěžují řídicí práci ředitelky mateřské školy. Uvedené negativní podmínky jsou dále vyjádřeny v otevřené otázce č.2

Úvaha: Z rozhovoru s některými ředitelkami běžných škol, je běžně ve třídě s integrovanými dětmi zapsáno i 20 – 21 dětí, aby škole nebyl krácen normativ na pedagogy. V těchto třídách mnohdy nejsou asistenti pedagoga.

Odpovědi pedagogů na otevřené otázky

1) Co je podle Vás důležité proto, aby integrace byla úspěšná?

Podpora a zájem vedení školy. Dobrovolná volba učitelky. Ochota pomoci druhému, vnitřní přesvědčení o správnosti tohoto kroku. Zájem pedagogů o danou problematiku. Zájem o získávání odborných znalostí a zvyšování kvalifikace pedagogů.

Typ a stupeň postižení dítěte. Připravenost zařízení pro integraci. Posouzení vlastních schopností a možností. Přítomnost asistenta pedagoga. Pedagogické vzdělání asistenta pedagoga. Úzká spolupráce odborníka – školy - rodiny. Kvalitní spolupráce s odborníky. Kvalitní speciálně pedagogické poradenství. Odborná péče pedagogů o postižené děti v běžné škole. Týmová práce pedagogů, celkové klima školy. Vytvořit vhodné podmínky v konkrétní mateřské škole. Zlepšit přístup ministerstva, magistrátu a městských částí Prahy.

2) V čem vidíte největší překážky v individuální integraci?

Finanční podmínky, vysoký počet dětí ve třídě. Problém se sháněním kvalitního asistenta pedagoga. Nedostatek asistentů pedagoga. Neschopnost odhadnout zda integrací pomohu nebo ublížím. Malá znalost problematiky a neodbornost. Neustálá nejistota finančních prostředků a asistentů. Definitivní položku se školy dozvídají až ve druhém pololetí roku. Ředitelka školy neví do poslední chvíle zda dostane prostředky v plné výši. nejasná pravidla financování, která nelze dodržet neustálý tlak na ředitelku v oblasti financování. Velmi důležité je zvážit míru a typ postižení - ne všechny postižené děti jsou v běžné třídě šťastné. Podceňování či přeceňování problematiky zdravotního postižení. Neinformovanost pedagogů a rodičů o smyslu a významu integrace. Velmi důležitou překážkou jsou „aktivní nadšenci bez znalostí“ dané problematiky.

Prostor pro další vyjádření co nebylo v otázkách obsaženo:

Není lehké zajistit kvalitu předškolního vzdělávání při nedostatku pedagogů a asistentů. Nedostatek pedagogických pracovníků na třídu zvyšováním normativů. Může být sebelépe zpracovaný individuální plán integrovaného dítěte, ale při nedostatečném zajištění nemůže plnit své cíle. Neustálé legislativní změny, které práci stěžují, místo aby ji podporovaly. Městské části by se měli více zajímat problematikou integrace. Chybí metodická pomoc ze strany MHMP. Neustále se hovoří o integraci, je začleněna

v legislativě, ale stát, magistrát a ani většina městských částí nechce dotovat nebo alespoň vytvářet vhodné finanční zázemí, aby mohla být integrace uskutečňována. Zjednodušit administrativu a posílit právní jistotu integrace: „*Současné změny v legislativě předškolního vzdělávání znamenaly zvýšení počtu zapsaných dětí na třídu s individuální integrací tj. dříve 15 dětí nyní 19 dětí. Integrace nemůže být založena na nadšení a ochotě učitelů, ale musí to být systém zabezpečený po všech stránkách, což stát nečiní. Už vůbec se nemůže hovořit o inkluzi. Na toto téma jsou pořádány konference a velké akce, ale zatím o ní hovoříme jako o „metě“, které máme dosáhnout, ale zdaleka se k ní neblížíme. Nejsou zabezpečeny výše jmenované podmínky, které předchází inkluzi tedy integraci. Vzhledem k mé dlouhodobé praxi v této problematice jsem přesvědčena, že současné konání státu je protiintegrační“ citace ředitelky školy s dlouhodobou praxí v integraci dětí se zdravotním postižením.*

5.8 Výsledky šetření:

Z dotazníkového šetření vyplývá, že se pedagogové integraci nebrání, jsou ochotni se vzdělávat. Překážku z největší části v integraci představují vysoké počty dětí ve třídách. Další překážkou jsou finance a administrativa spojená s integrací. Prostor pro otevřené otázky a vlastní vyjádření využilo 63 % dotazovaných pedagogů. Z toho vyplývá, že téma individuální integrace je pro pedagogy a hlavně ředitelky mateřských škol aktuální. S tím souvisí i četnost v návratnosti dotazníků s potřebou sdělit a vyjádřit problematiku individuální integrace zdravotně postižených dětí, která souvisí s řízením školy.

Školy dostatečně využívají spolupráci se speciálně pedagogickými centry. Spolupráce se speciálně pedagogickými centry je na velmi dobré úrovni školy.

Předmětem šetření nebylo zjištění počtu mateřských škol, které se zabývají individuální integrací. Tyto údaje jsou známy ze statistických údajů VÚI.

Na území hl. m. Prahy se nachází 320 mateřských škol všech zřizovatelů, z nichž 17 je zřízeno pro vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Integrace dětí se speciálními vzdělávacími potřebami probíhá v 41 mateřských školách. Celkem je k 1. 1. 2008 v mateřských školách integrováno 248 dětí všech zřizovatelů z toho 183 dětí ve školách zřizovaných obcí. Největší podíl z integrovaných dětí představují děti s vadami řeči a děti s více vadami. Podle uvedené statistiky se počet dětí integrovaných do běžných mateřských škol postupně zvyšuje. Nastává i problém se zvyšováním počtu předškolních dětí, které nelze z důvodu nedostatečné kapacity mateřských škol umístit. Nemělo by to, ale znamenat diskriminované vzdělávání zdravotně postižených dětí.

H1 Pedagogové dávají přednost zařazení dítěte do běžné třídy mateřské školy před integrací do speciální třídy v mateřské škole.

Tato hypotéza byla verifikována.

Předškolní dítě se učí nápodobou a obdobné je to i u dětí zdravotně postižených. Skupina zdravých dětí je pro tyto děti nesmírným zdrojem podnětů. Zdravé děti se učí vnímat integrované děti jako plnohodnotné partnery. Učí se žít jeden vedle druhého.

H2 Pedagogové získávají přednostně informace o integraci z odborné literatury.

Tato hypotéza byla verifikována

Získávání informací z odborné literatury je pro pedagogy nejrychleji dostupné.

H3 Největší překážkou integrace je administrativa spojená s integrací

Tato hypotéza byla falzifikována.

Pedagogové uvedli jako největší překážku podle důležitosti seřazených otázek zvýšený počet dětí ve třídě, který souvisí s normativem a zároveň se zvýšeným populačním vývojem

5.9 Využití výsledků pro praxi:

K předpokladům úspěšné integrace patří především pozitivní přístup všech zaměstnanců, ochota pedagogů vzdělávat se. Škola má odpovídající materiálně-technické uspořádání a vybavení. Počet dětí není ve třídě překročen a je odpovídající na jednu učitelku. Této vize bude moci škola dosáhnout, až klesnou populační ročníky. Pokud funguje spolupráce školy se SPC a s rodiči, je velký předpoklad, že integrace zdravotně postiženého dítěte bude funkční a přínosná. Podmínky pro úspěch k integraci vytváří škola jako celek, postoje vedení školy, pedagogů, kteří integrované dítě vzdělávají.

Individuální integrace v mateřské škole může být plně vyhovující pro větší počet zdravotně postižených dětí, pokud jsou zajištěny dostatečné finanční podmínky, přiměřený počet asistentů pedagoga, znalostí pedagogů v oblasti speciální pedagogiky.

Integrace je pro management školy úkol náročný a vyžaduje jeho plánovitý tvůrčí přístup v oblasti řízení školy. Pokud se ředitelka školy, jako manažer rozhodne pro integraci, bude mít škola práci navíc. Odměnou však bude výsledek z integrace, což jsou spokojené děti a rodiče. Mateřská škola je především pro děti a jejich rodiče, pedagogové jsou ve škole pro naplňování potřeb dětí. Všichni kdo pracují se zdravotně postiženými dětmi

mají před sebou vysoce humánní cíl, pomoci dětem překonat jejich handicap a zapojit je co nejvíce do běžného života.

Závěr:

Tuto bakalářskou práci lze využít jako příručku, která poskytne základní postupy a informace ředitelkám mateřských škol začínajících s individuální integrací zdravotně postižených dětí do běžné mateřské školy. Důležitým přínosem této práce je znalost v oblasti práva, vedení lidí, komunikace se zaměstnanci, která je velmi důležitá při začínající integraci zdravotně postižených dětí. Ředitelka musí využívat znalosti s plánováním, zvládat komunikaci s rodiči, bez které nelze integraci uskutečnit. Zodpovědná a úspěšná integrace vyžaduje hodně sil. Integrace zdravotně postižených dětí je v mateřských školách stále častějším jevem a je důležitým předpokladem v oblasti řízení mateřské školy. Než začne mateřská škola integrovat zdravotně postižené děti, měla by se ředitelka mateřské školy seznámit s tím, co všechno integrace obnáší. Nelze integrovat jen na základě dobré vůle a cítění s rodiči.

Ředitelka mateřské školy jako manažer je zodpovědná za chod školy po vzdělávací, ekonomické, materiálně-technické a personální stránce. Bez jejích potřebných schopností a znalostí nemůže být integrace úspěšná. Ředitelka školy musí zajistit odborný růst personálu a kontakt s ostatními odborníky, kteří se zabývají danou problematikou. V oblasti řízení školy při integraci zdravotně postižených dětí do běžné mateřské školy lze využít i znalostí a vědomostí ze studia školského managementu.

Integrace dítěte se zdravotním postižením je velmi citlivou problematikou. Každá škola, která se rozhodne k individuální integraci, by měla zvážit své podmínky i obtíže, které s integrací souvisí. Integrace do běžné mateřské školy je velmi náročný proces a není vhodný pro každé zdravotně postižené dítě. Úloha speciálních mateřských škol je velmi důležitá pro děti s postižením, které nelze do běžné mateřské školy integrovat. Tyto mateřské školy dosahují vysokých kvalit hlavně po stránce odbornosti speciálních pedagogů. Speciální mateřská škola je vlastně běžná škola, která je uzpůsobena výchově a vzdělávání dětí s různým postižením a je zatím nejefektivnějším zařízením k zprostředkování výchovy a vzdělávání zdravotně postižených dětí.

Integrovaný způsob výchovy a vzdělávání vyžaduje od všech pedagogů, aby získali základní informace o metodice vzdělávání dětí se zdravotním postižením. Dále je důležitá spolupráce s rodinou a speciálním pedagogem.

Je důležité si uvědomit, že integrace není jen o postižení, ale o komunikaci a vzájemné spolupráci všech zúčastněných. Jedním z klíčových faktorů úspěšné integrace se stává připravenost ředitelek a učitelek běžných mateřských škol zvyšování jejich kompetencí v oblasti výchovy dětí se zdravotním postižením, včetně znalostí v oblasti speciální pedagogiky. I přes některá negativa, která omezují integraci, je vzdělávání zdravotně postižených dětí v běžné mateřské škole smysluplné, protože obohacuje všechny zúčastněné.

Integraci však nelze provádět ve všech případech zdravotního postižení, při nedostatku základních odborných znalostí

Seznam použité literatury

- BEČVÁŘOVÁ, Z. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-537-7.
- MERTIN, V.; GILLEROVÁ, I. *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-799-X.
- MICHALÍK, J. *Školská integrace dětí s postižením*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0077-4.
- JESENSKÝ, J. *Kontrapunktů integrace zdravotně postižených*. Praha: Karolinum, 1995. ISBN 80-7184-030-0.
- PEŠATOVÁ, I.; TOMICKÁ, V. *Úvod do integrativní speciální pedagogiky*. Technická univerzita Liberec 2007. ISBN-978-80-7372-268-5.
- PEŠATOVÁ, I.; ŠVINGOVÁ, D. *Úvod do speciálně pedagogické a sociální problematiky*. Technická univerzita Liberec, 2005. ISBN 80-7083-985-6.
- PIPEKOVÁ, J. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. 2. rozš. a přeprac. vyd. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-120-0.
- PRÁŠILOVÁ, M. *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro pedagogické pracovníky*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1415-5.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7178-944-5.
- PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-579-2
- RENOTIEROVÁ, M., LUDVÍKOVÁ, L., a kolektiv. *Speciální pedagogika*. 4.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN-80-244-1475-9
- SLOWÍK, J. *Speciální pedagogika*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1733-3.
- SVĚTLÍK, J. *Marketingové řízení školy*. Praha : ASPI,a.s., 2006. I SBN 80-7357-176-5
- VALENTA, J. *Školské zákony a prováděcí předpisy s komentářem*. 3. vyd. Anag, 2007. ISBN 978-80-7263-387-6
- VÍTKOVÁ, M. *Integrativní speciální pedagogika*. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-071-9.
- TEPLÁ,M.,ŠMEJKALOVÁ,H. *Základní informace k zajišťování asistenta pedagoga do třídy, v níž je vzděláván žák nebo žáci se zdravotním postižením*. Praha : Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2007. ISBN 978-80-86856-35-3.
- ZELINKOVÁ, O. *Pedagogická diagnostika a individuální vzdělávací plán*. Praha: Portál 2001. ISBN 80-7178-544-X.

RVP PV, *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. VÚP, Praha: Tauris 2006. ISBN 80-87000-00-5.

Odbor školství hl.m.Prahy. *Koncepce pražského speciálního školství*, na období 2009-2012 [online] <http://skoly.praha-mesto.cz/Pro-verejnost/Koncepce-skolstvi>

Internetové odkazy týkající se integrace zdravotně postižených

<http://skoly.praha.eu/Pro-verejnost/Koncepce-skolstvi>

www.apspc.cz

www.dobromysl.cz

www.msmt.cz/dokumenty/

www.msmt.cz/dokumenty/

www.msmt.cz/Files/HTM/ZKInformaceMSMTa.htm -

www.msmt.cz/socialni-programy

www.rvp.cz

www.rytmus.org.

www.tamtam-praha.cz

www.uiv.cz/

www.vzsk.cz

Seznam použitých zkratek

ADHD	attention deficit hyperactivity disorder (porucha pozornosti s hyperaktivitou)
DVPP	Další vzdělávání pedagogických pracovníků
IVP	Individuální vzdělávací plán
MHMP	Magistrát hlavního města Prahy
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NIDV	Národní institut dalšího vzdělávání
PPP	pedagogicko – psychologická poradna
RVP PV	Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání
SPC	Speciálně pedagogické centrum

Vysvětlivky

např. například

tj. to je

Přílohy

Příloha č.1

Pracovní náplň – asistenta pedagoga

- je přítomen ve třídě po celou dobu výchovné činnosti
- po domluvě s pedagogem pracuje s dítětem podle individuálního vzdělávacího plánu (IVP)
- individuální a skupinové vzdělávací činnosti směřující cílevědomě k rozvoji dítěte (didakticky zacílené činnosti)
- po domluvě s pedagogem se zapojuje do práce s ostatními dětmi pod přímým dohledem pedagoga
- pomáhá dítěti s přípravou pomůcek na výchovnou činnost
- pomáhá dítěti s orientací v předškolním zařízení a při přesunech mimo budovu
- účastní se schůzek, které se týkají integrovaného dítěte
- je součástí týmu pro tvorbu IVP
- je povinen čtvrtletně předat celkový souhrn IVP společně se souhrnnou zprávou o vlivu integrace na dítě ředitelce školy
- účastní se pravidelných školení asistentů pořádaných SPC APLA
- komunikuje s rodiči o průběhu výchovné činnosti
- má právní zodpovědnost za integrované dítě i za ostatní děti v mateřské škole
- je povinen každý měsíc odevzdávat svou docházku
- v době nemoci či jiné nepřítomnosti integrovaného dítěte zůstává asistent pedagoga v mateřské škole a po domluvě s pedagogem nebo ředitelkou školy se věnuje ostatním dětem, které potřebují individuální péči.
- studium odborné literatury dle vlastních potřeb a plánu vzdělávání (viz Plán pedagogických rad)
- spolupráce se zaměstnanci MŠ, podílejícími se na jejím chodu

V Praze dne :

.....

zaměstnavatel

.....

zaměstnanec

Příloha č. 2

Žádost o zřízení funkce asistenta musí obsahovat podle odst.2,§ 7 , vyhlášky č.73/2005 Sb.

1. Název a sídlo právnické osoby
2. Počet dětí ve škole celkem
3. Počet tříd
4. Počet dětí se speciálně vzdělávacími potřebami
5. Specifikace funkce asistenta
6. Školní rok, pro který má být funkce zřízena
7. Dosažené vzdělání asistenta pedagoga
8. Zdůvodnění potřeby asistenta pedagoga
9. Cíle, kterých chce ředitel školy zřízením této funkce ve škole dosáhnout
10. Nezbytný časový rozsah podpory dítěte, včetně pracovní náplně asistenta pedagoga
11. Předpokládaná výše platu asistenta pedagoga
12. Vyjádření školského poradenského zařízení

Vdne.....

.....

Razítko a podpis ředitele školy

Žádost se předkládá Krajskému úřadu

Příloha č. 2.1

vzor

MATEŘSKÁ ŠKOLA HELLICOVA

Hellichova 13/300, Praha 1-Malá Strana
IČO 673 65 957

Telefon 257 312 707, 257 311 368
Fax 257 312 707
ms-hellichova@volny.cz

Pavčina PÁNKOVÁ
ředitelka školy

MHMP
Odbor školství
Mgr Vencová

č.j.

Žádost o zřízení funkce asistenta pedagoga

Žádám o souhlas se zřízením funkce **asistenta pedagoga v souladu s** § 7 vyhlášky č.73/2005 Sb

Název a sídlo právnické osoby:

Mateřská škola Hellichova, Hellichova 13/300, Praha 1 –Malá Strana

Počet dětí celkem : 98

Počet tříd: 4

Počet dětí s SVP 1

Specifikace funkce : Asistent pedagoga pro dítě se zdravotním postižením -
Autismus

Školní rok : 2007/2008 – 2009/2010 (2 roky)

Vzdělání asistenta: studující spec.pedagogiku 2 ročník

Cíle zřízením funkce asistenta pedagoga :

- Optimální vývoj dítěte nutný každodenním stykem s vrstevníky
- Nabýt vědomosti a dovednosti potřebné pro školu i běžný život
- Rozvoj komunikace podle strukturovaného učení
- Rozvoj hrubé a jemné motoriky

V Praze dne

Pavčina Pánková
ředitelka škol

ASISTENT PEDAGOGA				
<i>Kariérní stupeň</i>	<i>základní činnost</i>	<i>specializovaná činnost nebo specializace v základním oboru</i>	<i>odborná kvalifikace</i>	<i>další kvalifikační předpoklady</i>
1.	Pomocné výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků. Pomocné výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků. (4. platová třída)	ne	§ 20 písm. e) z.	ne
2.	Výchovné práce zaměřené na zkvalitnění společenského chování dětí a žáků. Výchovné práce zaměřené na vytváření základních pracovních, hygienických a jiných návyků. (6. platová třída)	ne	§ 20 písm. a) až d) z.	ne
3.	Výklad textu, popřípadě učební látky a individuální práce s dětmi podle stanovených osnov a pokynů. (7. platová třída)	ne	§ 20 písm. a) až d) z.	ne
4.	Výchovně vzdělávací činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřená na specifické potřeby dítěte nebo žáka nebo skupiny dětí nebo žáků ve třídě nebo výchovné skupině. (8. platová třída)	ne	§ 20 písm. a) až d) z.	ne
5.	Výchovně vzdělávací činnost podle přesně stanovených postupů a pokynů učitele nebo vychovatele zaměřená na specifické potřeby dítěte nebo žáka nebo skupiny dětí nebo žáků ve třídě nebo výchovné skupině. (8. platová třída)	ano	§ 20 písm. a) až d) z..	§ 9 v. 2 roky praxe

Vysvětlivky:

z ... zákon č. 563/2004 Sb.

v ... vyhláška č. 317/2005 Sb.

praxe výkon přímé pedagogické činnosti

Příloha č. 4

Vzor

MATEŘSKÁ ŠKOLA HELLICOVA

Hellichova 13, Praha 1-Malá Strana
IČO 673 65 957

Telefon 257 312 707, 257 311 368
Fax 257 312 707
ms-hellichova@volny.cz

Pavlna PÁNKOVÁ
ředitelka školy

Magistrát hl.m.Prahy
Odbor školství, mládeže a tělovýchovy
Jungmannova 35/29
111 21 Praha 1

V Praze dne

Čj.

Věc: **Žádost o poskytnutí finančních prostředků v souvislosti se vzděláváním dětí se speciálními vzdělávacími potřebami.**

Žádám o přiznání finančních prostředků v souvislosti se vzděláváním pro zdravotně postižené dítě (autista) zařazeného do Mateřské školy Hellichova, Praha 1 - Malá Strana, Hellichova 13/300.

Finanční prostředky požaduji na období od 1.1.2008 do 30.6.2008.

S pozdravem

Pavlna Pánková
ředitelka školy

Počet příloh 3

- 1.přehled požadovaných nezbytných nákladů
- 2.odborný posudek školského poradenského zařízení
- 3.individuální vzdělávací plán

Příloha č. 6

.....*Hlavička poradenského zařízení*.....

Č.j.:

Datum a místo vydání:

Příloha ke zprávě ze dne:

Doporučení ke vzdělávání dítěte, žáka a studenta se speciálními vzdělávacími potřebami - se zdravotním postižením

Jméno a příjmení:

Datum narození:

Bydliště:

Ročník/označení třídy:

Název školy:

Závěr:

I. Pro rozsah a závažnost.....(druh postižení)... doporučuji dítě vzdělávat formou...(vyberte: *individuální, skupinová integrace, zařazení do školy samostatně zřízené pro žáky se zdravotním postižením, kombinace těchto forem - upřesnit*):

II. Doba platnosti doporučení (*předpokládá se 1 školní rok, tedy září až srpen příj. červen*):

III. Obsah, rozsah, způsob individuální péče (*reedukace mimo vyučování, terapie, další péče, týdenní hodinová dotace individuální péče*):

IV. Potřeba dalšího pedagogického pracovníka k výuce speciálních dovedností nebo pracovníka k zajištění nezbytné pomoci žákovi, specifikace činnosti, zdůvodnění potřeby (*pro asistenta pedagoga týdenní hodinová dotace přímé pedagogické činnosti nebo vyjmenované předměty, ve kterých je jeho podpora nezbytná*):

V. Kompenzační pomůcky, speciální učebnice, učební pomůcky pro výuku:

VI. Potřeba snížení počtu dětí žáků ve třídě:

VII. Konkrétní doporučení pro způsob individuálního vzdělávání

VIII. Konzultant doporučení a IVP:

IX. Druh zdravotního postižení pro statistický výkonový výkaz (*vyberte; platná může být jen jedna možnost s číslem – nelze označit současně možnost 7 i 8 nebo 1 i 5; vždy tedy bude označen pouze jeden druh postižení, případně doplněný o bližší specifikaci = číslo s písmenem*)

- dítě, žák, student s:

1. Mentálním postižením

1 a Těžkým mentálním postižením

Problematika individuální integrace zdravotně postižených dětí do běžné mateřské školy

- 1 b Hlubokým mentálním postižením
2. Sluchovým postižením
2 a Neslyšící
3. Zrakovým postižením
3 a Nevidomý
4. S vadou řeči
4 a Těžkou vadou řeči
5. Tělesným postižením
5 a Těžkým tělesným postižením
6. S více vadami
6 a Hluchoslepý
7. Vývojovou poruchou učení
8. Vývojovou poruchou chování
9. Autismem

Zjištěné speciální vzdělávací potřeby, jejich rozsah a závažnost jsou důvodem k zařazení dítěte , žáka do režimu speciálního vzdělávání.

Vyšetřil:

Zpracoval:

Razítko a podpis ředitele poradenského zařízení:

Příloha č. 7

■
Všem ředitelům mateřských,
základních a středních škol
■

Váš dopis zn.	Č.j. MHMP-SMT/2008	Vyřizuje / linka Seifertová/5257	Datum 24.11.2008
---------------	------------------------------	--	----------------------------

Věc: Navýšení finančních prostředků v souvislosti se vzděláváním dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

Vážená paní ředitelko,
Vážený pane řediteli,

v souladu se zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění zákona č. 317/2008 Sb., úplné znění školského zákona, s vyhláškou č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, v platném znění, poskytuje krajský úřad finanční prostředky na zabezpečení vzniklých a současně nezbytných nákladů na vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami.

V úvodu Vás upozorňujeme, že dochází k některým změnám v podávání a zpracování požadavků na období od 1.1.2009 do 31.8.2009 oproti předchozím obdobím.

➤ **Finanční prostředky na tzv. další speciální péči a na kompenzační pomůcky pro děti, žáky a studenty individuálně integrované**

Finanční prostředky budou přiznávány normativním způsobem. Na jedno dítě, žáka či studenta individuálně integrovaného bude stanovena výše normativu podle druhu zdravotního postižení. Normativní částka je složena z částky mzdových prostředků (tzn. platy a odvody) a z částky ostatních neinvestičních výdajů přímých. Podkladem pro stanovení výše finančních prostředků jednotlivých škol budou statistické výkonové ukazatele. Finanční prostředky na integraci budou přiznány u těch dětí, žáků a studentů, kteří budou ve výkonových výkazech uvedeni v příslušné části o individuální integraci. Finanční prostředky lze požadovat na základě platného odborného posudku školského poradenského zařízení, ve kterém bude stanoven rozsah poskytované další speciální péče (např. nápravy, doučování, logopedická péče ...). Vystavené doporučení k integraci není třeba na krajský úřad zasílat, postačuje jeho uložení v dokumentaci školy.

Normativním způsobem, stejně jako v předchozích obdobích, budou financovány třídy s upravenými vzdělávacími programy, tzv. speciální třídy, pro děti, žáky a studenty skupinově integrované.

➤ **Finanční prostředky na asistenta pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením**

Finanční prostředky na platy asistentů pedagoga budou financovány mimonormativním způsobem.

Žadatel musí předložit následující podklady:

- žádost ředitele školy o poskytnutí finančních prostředků opatřená razítkem a podpisem
- vyplněný přehled požadavků – viz tabulka v příloze
- kopie souhlasu krajského úřadu se zřízením funkce asistenta pedagoga
- kopie platného doporučení školského poradenského zařízení

(školské poradenské zařízení je školským zařízením ve smyslu § 116 školského zákona a současně je zařazeno ve školském rejstříku. Posudky jiných zařízení, klinických psychologů, dětských psychiatrů, a jiných subjektů, které nejsou zařazeny ve školském rejstříku ve smyslu §§ 141 – 159 školského zákona nebudou zohledněny)

V případě, že škola požaduje finanční prostředky na zajištění mzdových nákladů na funkci asistenta pedagoga a neobdržela dosud souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga (ve smyslu §16 odst. 9 a 10 školského zákona), resp. o takový souhlas dosud nepožádala, je nutné doplnit svůj požadavek i **žádostí o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga.**

(Žádost o souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga musí obsahovat náležitosti v souladu s § 7 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných, v platném znění).

Finanční prostředky na asistenty pedagoga pro děti, žáky a studenty se zdravotním postižením v soukromých a církevních školách a na asistenty pedagoga pro děti, žáky a studenty se sociálním znevýhodněním lze získat prostřednictvím vyhlášených rozvojových programů MŠMT.

Žádost o navýšení finančních prostředků v souvislosti se vzděláváním dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami na období 1.1. - 31.8. 2009 předkládá ředitel školy nejpozději do **15.12.2008**. Rozhodující pro přijetí žádosti je datum podání zásilky k poštovní přepravě. Žádosti o přiznání finančních prostředků doručené po tomto termínu a současně žádosti obsahující neúplné či nepravdivé podklady nebudou zohledněny a žadatelům budou vráceny s doporučením požadovat prostředky u svého zřizovatele, příp. z jiných finančních zdrojů .

Žádost o poskytnutí příspěvku a podklady zasílejte na adresu:

Magistrát hl. m. Prahy
Odbor školství, mládeže a tělovýchovy
Jungmannova 35/29
111 21 Praha 1

Veškeré další informace a případné konzultace poskytují příslušní pracovníci odboru školství, mládeže a tělovýchovy dle sídla právnické osoby poskytující činnost školy a školského zařízení:

Mgr. Hana Mottlová, tel.: 236005261, hana.mottlova@cityofprague.cz

- školy na území MČ Praha 4, 8, 9, 11, 12, 14, 18, 19, 20, 21, 22, Běchovice, Čakovice, Dolní Chabry, Dolní Počernice, Dáblice, Horní Počernice, Kbely, Klánovice, Koloděje, Kolovraty, Kunratice, Letňany, Libuš, Satalice, Šeberov, Troja, Újezd nad Lesy, Uhřetěves, Vinoř

Mgr. Ivana Seifertová, tel.: 236005257, ivana.seifertova@cityofprague.cz

- školy na území MČ Praha 5, 7, 10, 13, 15, 16, 17, Dolní Měcholupy, Dubeč, Lipence, Petrovice, Radotín, Řeporyje, Řepy, Slivenec, Štěrboholy, Velká Chuchle, Zbraslav, Zličín

Mgr. Michaela Vencová, tel.: 236005256, michaela.vencova@cityofprague.cz

- školy na území MČ Praha 1, 2, 3, 6, Lysolaje, Nebušice, Suchdol

S pozdravem

PhDr. Mgr. Pavel Drtina
ředitel odboru

Příloha č.8

Vážené kolegyně,

Obracím se na Vás s prosbou o vyplnění dotazníku, který je součástí mé závěrečné bakalářské práce. Studuji na Pedagogické fakultě UK v Praze, obor Školský management.

Cílem šetření je zjistit **problematiku individuální integrace zdravotně postižených dětí do běžné mateřské školy**

Dotazník je anonymní a bude sloužit jen pro studijní účely. Vaše odpovědi nebudou zneužity, stanou se podkladem výzkumné práce.

Vyplněný dotazník zašlete elektronicky na ms-hellichova@volny.cz nebo na adresu Mateřská škola Hellichova, Hellichova 13/300, Praha 1 – Malá Strana, 118 00

Děkuji za Váš čas, který věnujete vyplnění dotazníku

Pavλίna Pánková, ředitelka MŠ Hellichova, Praha 1

Odpověď označte **X**, u otevřených otázek napište svůj názor

1. Pracovní zařazení

a) ředitelka	☐
b) učitelka	☐
c) pedagogický asistent	☐

2. délka praxe

a) 0-5	☐
b) 6-10	☐
c) 11-15	☐
d) 16-20	☐
e) 20 a více	☐

3. Zajímá vás problematika integrace?

a) Ano	☐
b) Ne	☐

4. Víte co znamená pojem „ integrace“ ?

a) Ano	☐
b) Ne	☐

5. Myslíte si, že integrace je pro zdravotně postižené dítě prospěšná?

a) Ano	☐
b) Ne	☐
c) Částečně	☐

Můžete odůvodnit:

6. Myslíte si, že pracovat ve třídě s integrovaným dítětem je náročné ?

a) Ano	☐
b) Ne	☐
c) Nemohu posoudit	☐

7. Které formě integrace dáváte přednost?

- a) zařazení dítěte do běžné třídy v mateřské škole
- b) zařazení dítěte do speciální třídy v mateřské škole
- c) zařazení zdravých dětí do speciální školy (integrace naopak)

8. Byla byste ochotna studovat speciálně pedagogické přístupy a dovednosti, které jsou spojeny s integrací zdravotně postižených dětí do MŠ?

- a) Ano
- b) Ne

9. Pokud ano, jakou formu vzdělávání upřednostňujete?

- a) Studium na PedF UK – bakalářské
- b) Odborné semináře pořádané SPC
- c) NIDV
- d) Samostudium
- e) Jiné (uved'te)...

10. Kde získáváte nejčastěji informace o integraci?

- a) Pedagogicko-psychologická poradna
- b) Speciálně pedagogické centru
- c) Pedagogická fakulta
- d) Odborné semináře
- e) Odborná literatura
- f) Jiné.....

seřad'te dle důležitosti otázky očíslováním

11. Který typ zdravotního postižení by byla Vaše škola ochotna integrovat?

- a) tělesné
- b) mentální retardace
- b) poruchy řeči
- c) poruchy pozornosti a vnímání (poruchy učení a chování)
- d) zrakové
- e) sluchové
- f) více vad
- g) autismus

seřad'te dle důležitosti otázky očíslováním

12. Pomohl by Vám při začínající integraci souhrnný soubor s postupem "Jak integrovat"?

- a) Ano
- b) Ne

13. Můžete uvést, z jakých důvodů Vaše škola neintegruje?

- a) z nedostatku informací
- b) nikdo nás neoslovil z řad rodičů SPC,PPP,atd.
- c) nevhodné podmínky v MŠ
- d) administrativa spojená s integrací
- e) z obavy pedagogů pracovat ve třídě s integrovaným dítětem
- f) neuvažovali jsme o integraci

Pokud Vaše škola neintegruje, děkuji za vyplnění dotazníku ostatní prosím pokračovat

Otázky pro integrující školy – děkuji

14. Kdo Vás oslovil při integraci dítěte nejčastěji?

- a) Rodiče dítěte
- b) Speciálně pedagogické centrum
- c) Pedagogicko-psychologická poradna
- d) jiné (uved'te).....

15. Spolupracuje Vaše škola se speciálně pedagogickým centrem?

- a) Ano
- b) Ne

16. Pokud ano, jste v kontaktu se speciálně pedagogickým centrem?

- a) telefonicky
- b) speciální pedagog dochází k vám do školy
- c) obojí

17. Hodnotíte spolupráci se speciálně pedagogickým centrem jako dostatečnou

- a) Ano
- b) Ne

můžete zdůvodnit

18. Myslíte si, že by měl v případě integrace v běžné škole pracovat alespoň 1 speciální pedagog ?

- a) Ano
- b) Ne

19. Dodržuje vaše škola vždy snížený počet dětí ve třídě z důvodu integrace?

- a) Ano
- b) Ne

můžete zdůvodnit

20. Myslíte si, že kraj vynakládá dostatek finančních prostředků na integraci?

- a) Ano
- b) Ne

21. V případě nedostatku financí na integraci je dofinancovat deficit ?

ochotna Vaše Městská část

- a) Ano
b) Ne

22. Snažíte se získat finanční prostředky na integraci i jiným způsobem?

- a) Ano
b) Ne

Jakým:

23. Jaká jsou podle Vás největší negativa integrace

- a) malá informovanost pedagogů
b) zvýšený počet dětí ve třídě
c) nevhodné podmínky v MŠ
d) nedostatečná vybavenost MŠ
d) finanční podmínky
f) nedostatek asistentů pedagogů
g) administrativa spojená s integrací
h) nedostatečná spolupráce s rodiči
ch neochota pedagogů pracovat v integrované třídě

seřadte dle důležitosti otázky očíslováním

Otevřené otázky

1) **Co je podle Vás důležité proto, aby integrace byla úspěšná**

2) **V čem vidíte největší překážky v individuální integraci**

Prostor pro další vyjádření co nebylo v otázkách obsaženo:

Děkuji za zdárné vyplnění dotazníku
Pavlína Pánková

Adresář speciálně pedagogických center

SPC	Škola Jaroslava Ježka, Mateřská škola, základní škola a praktická škola pro zrakově postižené	Loretánská 19 a 17	Praha 1
SPC	Gymnázium, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené	Ječná 27	Praha 2
SPC	Jedličkův ústav a Mateřská škola a Základní škola a Střední škola	Na Topolce 1	Praha 4
SPC	Základní škola pro zrakově postižené	nám. Míru 19	Praha 2
SPC	Speciálně pedagogické centrum pro děti a mládež s vadami řeči se zaměřením na augmentativní a alternativní komunikaci s.r.o.	Tyršova 13	Praha 2
SPC	Základní škola praktická a Praktická škola	Vinohradská 920	Praha 2
SPC	Speciální mateřská škola	Horáčkova 1	Praha 4
SPC	Dětské integrační centrum a mateřská škola, s.r.o.	Hurbanova 1285	Praha 4
SPC	Mateřská škola speciální	Na Lysinách 6	Praha 4
SPC	Mateřská škola speciální Sluníčko	Deylova 3	Praha 5
SPC	Střední škola, základní škola a mateřská škola pro sluchově postižené,	Holečkova 4	Praha 5
SPC	Základní škola pro žáky se specifickými poruchami chování	Na Zlíchově 6	Praha 5
SPC	Střední škola, Základní škola a Mateřská škola pro sluchově postižené	Výmolova 169	Praha 5
SPC	Základní škola praktická a Základní škola speciální Lužiny	Trávníčkova 1743	Praha 5
SPC	Základní škola speciální	Rooseveltova 8	Praha 6
SPC	Základní škola logopedická a Základní škola praktická	Libčická 399	Praha 8
SPC	Mateřská škola speciální	Štíbrova 1691	Praha 8
SPC	Střední škola, Základní škola a Mateřská škola	Chotouňská 476	Praha 10 Malešice
SPC	Základní škola speciální a Základní škola praktická	Starostrašnická 45	Praha 10

